

Opinnäytetyö (AMK)

Kestävän kehityksen koulutusohjelma

2011

Janette Leppänen

# TURUN JA HELSINGIN KAUPUNKIEN ITÄMERIHAASTE-KAMPANJA

– onnistuminen osallistujien näkökulmasta



TURUN AMMATTIKORKEAKOULU  
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Kestävä kehitys

2011 | 63 + 11 liitesivua

Ohjaaja: Sirpa Halonen

Janette Leppänen

# TURUN JA HELSINGIN KAUPUNKIEN ITÄMERIHAASTE-KAMPANJA

## – onnistuminen osallistujien näkökulmasta

Turun ja Helsingin kaupungit käynnistivät Itämerihaaste-kampanjan kesäkuussa 2007. Kampanjan tavoitteena on tehdä omia Itämeri-myönteisiä toimia ja haastaa muita toimijoita mukaan. Itämerihaaste-kampanja on uudenlainen toimintamalli, jossa julkisen ja yksityisen sektorin roolit sekoittuvat. Sen tarkoituksena on vahvistaa yhteistyötä ja luoda verkostoja eri toimijoiden välille.

Työn tarkoituksena on arvioida Itämerihaaste-kampanjan onnistumista osallistuvien organisaatioiden näkökulmasta ja antaa kehittämissuosituksia toiminnan tehostamiseen. Samalla tutkitaan, minkälaista vaikuttavuutta kampanjalla on ollut. Työn kohderyhmänä olivat Itämerihaaste-kampanjaan osallistuneet suomalaiset toimijat, jotka olivat liittyneet kampanjaan ennen vuotta 2010. Kohdejoukko koostuu useista eri alan toimijoista; kunnista, oppilaitoksista, yrityksistä, yhdistyksistä sekä muista toimijoista kuten valtion laitoksista.

Työssä arviointiaineistoa kerättiin sekä laadullisin että määrällisin menetelmin. Sähköinen kyselylomake lähetettiin kaiken kaikkiaan 144 henkilölle. Kyselylomakkeen lisäksi tehtiin syvempiä haastatteluja antaen organisaatioille mahdollisuus puhua omista lähtökohdistaan ja tarpeistaan Itämerihaaste-kampanjan suhteen.

Tulosten mukaan Itämerihaaste-kampanjaan oltiin pääosin tyytyväisiä. Haastekampanjaan on jo liittynyt yli 170 organisaatiota ja sillä koetaan olevan myönteinen vaikutus organisaatioiden omiin Itämeri-myönteisten toimien tekoon kuin myös Itämeren tilan parantamiseen. Itämerihaaste-kampanja koettiin tärkeäksi sen mahdollistaman verkostoitumisen, yhteistyön lisäämisen sekä tiedottamisen kautta. Toiminnan kehittämispainopisteiksi muodostui viestinnän ja näkyvyyden lisääminen, jotta toiminta erottuisi muista Itämeri-toimijoista selkeämmin. Lisäksi seurannan järjestäminen koettiin olevan tärkeä osa vapaaehtoisen yhteistyömallin toimivuutta.

ASIASANAT:

Itämeri, arviointi, kehittävä arviointi, prosessiarviointi, vaikuttavuuden arviointi

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Sustainable Development

2011 | 63 + 11 Appendix pages

Instructor: Sirpa Halonen

Janette Leppänen

## THE BALTIC SEA CHALLENGE

### – succeeding from the participants' point of view

The Baltic Sea Challenge started in June 2007 when Mayors of Turku and Helsinki made a commitment to improve the state of the Baltic Sea. The cities wanted to set an example by reducing their own loading to waters according to their own action plan which entails a list of concrete measures to improve the state of local waters and of the Baltic Sea. In addition to these concrete actions they are also committed to international environmental collaboration, water protection research, as well as providing general information and raising consciousness of the state of the Baltic Sea.

At the same time the cities of Turku and Helsinki challenged other parties, especially cities to participate and to make their own action plans. The Baltic Sea Challenge represents a new form of cooperation between public and private sector and various other participants from different sectors, such as research and education institutions, NGOs, labor unions and business organizations.

The aim of this study was to evaluate how successful the Baltic Sea Challenge has been so far and what kind of effects it has had from participants' point of view. The purpose was to develop further The Baltic Sea Challenge and recommendations for future were made on the basis of the results. The target groups included Finnish participants who had joined the challenge before January 2010. The methods used in the study were internet enquiry and theme interviews.

Based on the results, most participants are content with the work of The Baltic Sea Challenge. It is considered to have a positive effect on both the Baltic Sea and the participants' own Baltic Sea protection measures. The results show that The Baltic Sea Challenge is important to the participants in its role of enabling cooperation, networking and sharing information related to the Baltic Sea. Problems have been encountered regarding communication; The Baltic Sea Challenge should make itself more visible and known. Another main developing point is to organize monitoring among the participants in order for the challenge to evolve and get more stable ground in the future.

#### KEYWORDS:

The Baltic Sea Challenge, the Baltic Sea, evaluation, action plan, water protection

# SISÄLTÖ

<b>1 JOHDANTO</b>	<b>6</b>
<b>2 HAAVOITTUVA ITÄMEREMME</b>	<b>8</b>
2.1 Itämeren ominaispiirteet	8
2.2 Itämeren uusia uhkia	9
<b>3 ITÄMERIHAASTE-KAMPANJA</b>	<b>11</b>
3.1 Itämerihaaste-kampanjan tavoitteet	11
3.2 Turun ja Helsingin kaupunkien toimenpideohjelma	12
3.3 Itämerihaasteen osallistujatahot	16
3.4 Itämerihaasteorganisaation toiminta	16
<b>4 ARVIOINNIN TEOREETTISTA TAUSTAA</b>	<b>19</b>
4.1 Mitä arviointi on?	19
4.2 Arviointikriteerit	20
4.3 Arvioinnin tyyppejä	21
4.4 Prosessiarviointi	22
4.5 Vaikutusten ja vaikuttavuuden arviointi	23
4.6 Prosessien ja vaikutusten yhdistäminen	26
4.7 Arvioinnin tarkastelu opinnäytetyössä	27
<b>5 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA METODOLOGISET LÄHTÖKOHDAT</b>	<b>29</b>
5.1 Tutkimuskysymykset	29
5.2 Tutkimusmenetelmät	29
5.3 Kohdejoukon valinta	33
5.4 Aineiston käsittely	35
<b>6 TULOKSET</b>	<b>37</b>
6.1 Itämerihaasteen teemat ja toimien onnistuminen	37
6.2 Itämerihaasteen vaikutukset organisaatioiden omiin tavoitteisiin ja toimintaan	39
6.3 Kehittämistarve ja -valmius Itämeri-toimissa	43
6.4 Itämerihaaste-kampanjan yhteistyömallin toimivuus	46
6.5 Itämerihaasteorganisaatiolta saatu tuki ja kehitystarpeet	48
<b>7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISSUOSITUKSET</b>	<b>51</b>
7.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	51
7.2 Loppupäätelmiä	54
7.3 Kehittämissuosituksia	58
<b>LÄHTEET</b>	<b>61</b>

## **LIITTEET**

- Liite 1 Kyselylomake
- Liite 2 Teemahaastattelun runko

## **KUVAT**

- Kuva 1 Kartta Itämeren valuma-alueesta (Coalition Clean Baltic) 8

## **KUVIOT**

- Kuvio 1 Kyselyyn vastanneiden osuus organisaatiotyypeittäin 34
- Kuvio 2 Organisaatioiden osallistuminen Itämerihaaste-kampanjaan teemoittain 38
- Kuvio 3 Itämerihaastekampanjan hyödyntäminen 40
- Kuvio 4 Itämerihaasteen yhteistyön kehittämistavat 45
- Kuvio 5 Organisaatioiden tyytyväisyys Itämerihaasteyhteistyöhön 49

## **TAULUKOT**

- Taulukko 1 Turun ja Helsingin kaupunkien toimenpideohjelman toimet 13
- Taulukko 2 Swot-analyysi 47
- Taulukko 3 IKKU-vaikuttavuusmalli 55

# 1 Johdanto

Itämeri on ainutlaatuinen ja ekologisesti herkkä meri, joka tunnetaan sen valtavista levämassoista ja rehevöitymisestä. Itämeren jo olemassa olevien uhkien rinnalle on noussut uusia, merkittäviä uhkia. Lisääntyneet kemikaali – ja öljykuljetukset nostavat onnettomuuksien riskiä ja rehevöittävät merta jätevesillä ja pakokaasuilla. Alusten painolastivesitankkien tai runkojen mukana kulkeutuvat tulokaslajit, muun muassa amerikankampamaneetti ja mustakitatokko, voivat vaarantaa Itämeren alkuperäislajiston ja niillä voi olla monia yllättäviä ekologisia ja taloudellisia vaikutuksia. Myös ilmastonmuutos voi aiheuttaa suuria ongelmia kuormittamalla Itämerta sateisuuden ja valunujen lisääntyessä. (Itämerihaaste 2010a.)

Näiden uhkien ehkäiseminen vaatii vahvaa poliittista tahtoa ja yhteistyötä kaikilta Itämeren valuma-alueen valtioilta. Itämeren hyväksi tehdään paljon työtä, mutta uusia toimintamalleja tarvitaan toiminnan tehostamiseksi ja erilaisten näkökulmien esille tuomiseksi. Kesäkuussa 2007 Turun ja Helsingin kaupunginjohtajat tekivät sitoumuksen Itämeren tilan parantamiseksi. Kaupungit halusivat osoittaa huolestuneisuutensa Itämeren tilasta tekemällä yhteisen toimenpideohjelman Itämeren tilan kohentamiseksi ja aloittamalla Itämerihaaste-kampanjan. Kampanjan tarkoituksena on haastaa muita tahoja mukaan Itämeri-myönteiseen toimintaan. Toimenpideohjelman toimilla kaupungit pyrkivät vaikuttamaan vesistöjen tilaan sekä paikallisesti että koko Itämeren piirissä.

Uusissa hankkeissa on yleensä keskeistä saada tietää, kuinka toimintaa voidaan kehittää. Itämerihaaste-kampanja on täysin uudenlainen toimintamalli, jossa julkisen ja yksityisten sektorien roolit sekoittuvat. Tämän vuoksi on hyvin tärkeää saada tietää kehittämiskohtia, joilla toimintaa voidaan parantaa ja ohjata oikeaan suuntaan. Tämän opinnäytetyön tilaajina ovat Turun ja Helsingin kaupungit. Tavoitteena on arvioida Itämerihaaste-kampanjan toimivuutta siten, että tulosten perusteella pystytään antamaan kehittämissuosituksia toiminnan parantamiseen. Työtä arvioidaan eritoten Itämerihaaste-kampanjaan osallistuvien organisaatioiden näkökulmasta. Työssä selvitetään, miten

Itämerihaasteen vastaanottaneiden organisaatioiden toiminta on muuttunut haasteen vastaanottamisen jälkeen. Päänäkökulmana on kehittävä arviointi, johon yhdistetään vaikuttavuuden perspektiivi. Ollaan kiinnostuneita, minkälaista vaikuttavuutta Itämerihaaste-kampanjaan mukaan tulemisella on ollut sekä tutkitaan myös Itämerihaasteorganisaation ja haasteen vastaanottaneiden tahojen välistä yhteistyön onnistumista.

Työssä käydään aluksi läpi tarvetta Itämerihaaste-kampanjalle, jonka jälkeen tutkitaan arvioinnin lähtökohtia ja näkökulmia tämän työn tekemiseen. Seuraavaksi esitellään tutkimusmetodin käyttö ja aineistonkeruumenetelmät. Sen jälkeen kerrotaan aineistosta saadut tulokset vastaamalla tutkimuskysymyksiin. Lopuksi pohditaan johtopäätelmiä tuloksista ja annetaan kehittämissuosituksia toiminnan tehostamiseksi ja parantamiseksi.

## 2 Haavoittuva Itämeremme

### 2.1 Itämeren ominaispiirteet

Itämeren tekee erikoiseksi sen omalaatuiset piirteet. Itämeri on nuori ja hyvin matala, murtovetinen sisämeri. Sen pinta-ala on 392 000 km<sup>2</sup> ja se sijaitsee Atlantin valtameren koillisreunalla. Sen keskisyvyys on vain 54 metriä, kun esimerkiksi valtameren keskisyvyys voi olla 4000 metriä. Itämeri sijaitsee mantereiden suojassa ja se on yhteydessä Pohjanmereen Tanskan kapeiden salmien kautta. Kapeat ja matalat salmet rajoittavat näiden merien vedenvaihtoa aiheuttaen Itämerelle suuria ongelmia. Itämeren valuma-alue on nelinkertainen Itämeren pinta-alaan verrattuna. Valuma-alueen ollessa näin iso (kuva 1), Itämereen virtaa jokivettä ympäröivistä maista laajalta alueelta kuormittaen ja liaten merta. (Itämeriportaali.)



Kuva 1 Kartta Itämeren valuma-alueesta (Coalition Clean Baltic)



Itämeren yksi erikoinen ominaispiirre on sen kerrostuneisuus suolaisuuden mukaan. Suolaisuuskerrostuneisuus ilmenee vähäsuolaisen, kevyen veden kelluessa painavamman, suolaisen veden päällä. Itämeren suolapitoisuus vaihtelee ja se on hyvin alhainen valtameriin nähden. Suolaista vettä virtaa ainoastaan Tanskan kapeiden salmien kautta ja tämä raskaampi vesi laskeutuu meren pohjalle. Päälle muodostuu murtovetistä pintavettä, jota tulee Itämereen jokien ja sateen mukana. Näiden kahden kerroksen välissä on suolaisuuden muutosvyöhyke eli harppauskerros (halokliini), joka estää syvällä olevan suolaisen veden hapensaannin pintakerroksesta. (Raateoja ym. 2008, 18–19.)

Veden vaihtuminen Itämeressä on hyvin hidasta, vesimassan vaihtuminen vie arvioiden mukaan 30–50 vuotta. Tästä johtuen myös Itämeren vesien puhdistuminen on hidasta. Suolapulssiksi kutsutaan virtauksia, jotka syntyvät suolaisen ja hapekkaan valtameren veden virratessa Tanskan salmien kautta Itämereen. Suolapulssit ovat keskeisessä roolissa Itämeren veden vaihtuvuuden kannalta ja syvänveden happitilanteen parantamisessa. Suolapulsseja on kuitenkin esiintynyt viime vuosikymmeninä yhä harvemmin. Viimeinen, merkittävä suolapulssi Itämeressä havaittiin vuonna 2003. Ilmastonmuutosta on epäilty syyksi suolapulssien harvenemiselle. (Raateoja ym. 2008, 24–25.)

## 2.2 Itämeren uusia uhkia

Itämeren suuri ongelma on jo pitkään ollut sen rehevöityminen. Ongelma syntyy, kun vieraat aineet kuormittavat vähäistä vesimäärää veden vaihtuessa hyvin hitaasti. Ihmisen toiminta Itämerellä ja sen valuma-alueella lisää ravinnepitoisuutta ja rehevöittää merta aiheuttaen leväkukintoja ja rantojen limoittumista. Suurin osa rehevöitymisestä aiheuttaa piste -ja hajakuormitus. Hajakuormitus aiheuttaa noin puolet Itämereen tulevasta typestä ja fosforista. Hajakuormitusta tulee ihmistoiminnan vaikutuksesta valuma-alueella sekä jokien ja purojen mukana. Merkittävimpiä hajakuormittajia ovat maa -ja metsätalous aiheuttaen kolme neljäsosan kaikesta hajakuormituksesta. Hajakuormituksen kontrolloinnissa ongelmana on päästömäärien pienuus ja

alueellinen hajallisuus, päästöt eivät ole selkeästi todennettavissa. Pistekuormittajia puolestaan ovat teollisuuden ja asutusten jätevedenpuhdistamot. Pistekuormitusta tulee jokien mukana ja laskettaessa käsiteltyjä jätevesiä suoraan Itämereen. Lisäksi Itämereen tulee ilman kautta kaukokulkeumia, jotka lisäävät typen osuutta meressä. Kaukokulkeumia syntyy useista eri maista ja siksi sitä on vaikea rajoittaa. Myös alati kasvava liikenne aiheuttaa typpipäästöjä Itämereen. (Raateoja ym. 2008, 70–72.)

Itämeren jo olemassa olevien uhkien rinnalle on noussut uusia, huomattavia uhkia. Jatkuvasti kasvavat kemikaali -ja öljykuljetukset lisäävät onnettomuuksien riskiä sekä rehevöittävät merta jätevesillä ja pakokaasuilla. Lisärehevöitystä ja eroosiota etenkin sisäsaaristossa aiheuttaa alusten aalto -ja imuvaikutukset sekä potkurivirrat, jotka nostattavat ravinneaineita pohjasta. Alusten painolastivesitankkien tai runkojen mukana kulkeutuvat tulokaslajit ovat vakava uhka Itämeren alkuperäislajeille. Tulokaslajien aiheuttamat muutokset ekosysteemissä eivät näy välittömästi, mutta niillä voi olla monia yllättäviä ekologisia ja taloudellisia vaikutuksia. Ilmastonmuutos aiheuttanee vakavia ongelmia Itämereen. Esimerkiksi lisääntyneet sateisuudet ja valunnat lisäävät Itämereen tulevaa kuormitusta. Myös kesälämpötiloilla ja muuttuvilla jääolosuhteilla on erilaisia vaikutuksia Itämereen. (Itämerihaaste 2010a.)

### 3 Itämerihaaste-kampanja

#### 3.1 Itämerihaaste-kampanjan tavoitteet

Itämerihaaste-kampanja alkoi kesäkuussa 2007, jolloin Turun ja Helsingin kaupunginjohtajat tekivät sitoumuksen Itämeren tilan parantamiseksi. Kaupungit halusivat ilmaista huolensa Itämeren heikosta tilasta ja sen kehityksestä tekemällä yhteisen toimenpideohjelman Itämeren tilan kohentamiseksi. Samalla aloitettiin kampanja, jonka tarkoituksena on kannustaa muita toimijoita mukaan Itämeri-myönteiseen toimintaan ja tekemään vastaavanlainen Itämeri-sitoumus. Tavoitteena oli vähentää omaa vesistökuormitusta ja olla esimerkkinä muille toimijoille. Itämerihaaste-kampanja toteutetaan kaupunkien yhteisellä rahoituksella. (Haaste Itämeren pelastamiseksi 2007, 5.)

Toimenpideohjelman toimilla kaupungit pyrkivät vaikuttamaan vesien tilaan sekä paikallisesti että koko Itämeren alueella. Kaupunkien tavoitteet on esitetty toimenpideohjelmassa kahdeksan teeman kautta, jotka koskevat muun muassa kunnostusruoppausten tekemistä, hulevesisuunnitelman laatimista, satamien ruoppauksia ja maatalouden päästöjen hillitsemistä. Konkreettisten toimenpiteiden lisäksi kaupungit sitoutuvat lisäämään Itämeritietoisuutta ja osallistumaan kansainväliseen ympäristöyhteistyöhön. Kaupungit ottavat sitoumuksessa huomioon myös Itämeren suojelusopimuksen, alueelliset ympäristöstrategiat ja -ohjelmat sekä Lounais-Suomen että Uudenmaan alueella. Kaupungit vievät haastetta eteenpäin muille toimijoille ja esittävät kohdennetun haasteen eri tahoille. Tavoitteena on saada muita suomalaisia ja ulkomaisia toimijoita kuten kuntia, yrityksiä, kouluja ja ministeriöitä tekemään oman osuutensa Itämeren tilan kohentamiseksi. (Haaste Itämeren pelastamiseksi 2007, 5.)

Itämerihaaste-kampanja toteuttaa uudenlaista kumppanuusmallia, jossa roolit sekoittuvat julkisen ja yksityisen sektorien yhteistoiminnalla. Koska Turun ja Helsingin kaupunkien yhteistyökuviot ulottuvat nykypäivänä pitkälti Itämeren alueen muihin kaupunkeihin kuten Pietariin, Tallinnaan ja Tukholmaan, on

Itämerihaaste-kampanjan toteuttaminen siten myös osa kaupunkien strategista toimintaa ja kilpailukykyä. Itämerihaaste onkin yksi tapa tuoda esille kaupunkien ja muiden tahojen Itämeri-toimintaa ja luoda verkostoja eri toimijoiden välillä. Myös kesäkuussa 2009 hyväksytyssä Euroopan Unionin Itämeri-strategiassa vesiensuojelu ja paikallistoimijoiden (kuten kaupunkien) rooli korostuu.

### 3.2 Turun ja Helsingin kaupunkien toimenpideohjelma

Turun ja Helsingin kaupungit antoivat vuonna 2007 julkilausuman Itämeren tilan parantamiseksi ja tekivät yhdessä toimenpideohjelman jota sitoutuivat noudattamaan. Kaupunkien yhteiset toimenpiteet ovat:

- pistekuormituksen vähentäminen
- hajakuormituksen vähentäminen
- pilaantuneiden sedimenttien ruoppaus
- laivaliikenteen ja veneilyn päästöjen vähentäminen
- kansainvälinen ympäristöyhteistyö
- tietoisuuden lisääminen Itämeren tilasta.

Lisäksi kaupungeilla on omat toimenpiteensä, Helsingin kaupungilla Itämeri-professuurin perustaminen ja tutkimushankkeisiin osallistuminen ja Turun kaupungilla on Saaristomeren suojelurahaston perustaminen. (Haaste Itämeren pelastamiseksi 2007, 12–28.) Taulukossa 1 esitellään Turun ja Helsingin kaupunkien toimenpideohjelman toimenpiteet ja selvitys mihin kyseisillä toimilla pyritään.

Taulukko 1 Turun ja Helsingin kaupunkien toimenpideohjelman toimet

<b>1. Pistekuormituksen vähentäminen</b>	Kaupungit laativat hulevesien käsittelysuunnitelman, jossa selvitetään mm.	– sekaviemärintiverkostoon menevän huleveden määrän vähentämismahdollisuudet
	– hulevesien aiheuttamien tulvien torjunta	<b>Toimilla pyritään varautumaan kaupunkitulviin, joiden on arvioitu lisääntyvän sään ääri-ilmiöiden kasvaessa</b>
<b>2. Hajakuormituksen vähentäminen</b>	2.1 Maatalouden kuormituksen vähentäminen:  – Kaupungin omistamia peltoja muutetaan esimerkkipelloiksi maatalouden vesiensuojelutoimenpiteiden osalta	– Viemäriverkostoa kehitetään, kannustetaan jätevesiyhtymien perustamista haja-asutusalueille
	2.2 Haja-asutusalueen jätevesipäästöjen pienentäminen	<b>Hajakuormituksella on suuri vaikutus rannikkovesien tilaan. Haja-asutusalueella orgaaninen aine ja kokonaisfosfori kuormittavat ympäristöä hyvin paljon</b>
<b>3. Pilaantuneiden sedimenttien ruoppaukset</b>	– Orgaanisten tinayhdisteiden tai muiden haitta-aineiden pahimmin pilaamia alueita kunnostusruopataan	Kaupungit toimivat yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa alueellisten pilaantuneiden sedimenttien käsittely- ja läjitysalueiden perustamiseksi sekä käsittelymenetelmien kehittämiseksi
	– kunnostusruoppauksia kohdistetaan alueille, joissa on korkeat haitta-ainepitoisuudet sekä riski aineiden leviämisestä puhtaille ja jo puhdistetuille alueille  lähes kaikissa pienvenesatamissa sedimentit ovat mm. TBT:llä pilaantuneita	<b>Näillä toimilla pyritään ehkäisemään teollisesta toiminnasta aiheutuvaa pohjasedimenttien pilaantumista.</b>

<p><b>4. Laivaliikenteen ja veneilyn jätevesipäästöjen vähentäminen</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Vaikutetaan satamamaksuihin siten, että jätevesimaksu sisältyy automaattisesti alusjätemaksuun, riippumatta siitä jättääkö alus jätevedet maihin vai ei</li> <li>– Alennetaan tai poistetaan alusjätemaksusta vapautettujen laivojen jätevesimaksuja siten, että jätevesien maihinjätö tulee houkuttelevammaksi ja pyritään varustamaan laivapaikat vastaanottolaittein</li> <li>– Luodaan paremmat edellytykset maasähkön käyttämiseksi reittiliikenteen laivoissa</li> </ul>	<p><b>Laivaliikenteen mereen päästämät jätevedet vaikuttavat suoraan meren rehevöitymiseen. Yhtenä tehokkaana keinona edistää jätevesien vastaanottoa on varustaa laivapaikat asianmukaisin vastaanottolaittein</b></p>
<p><b>5. Kansainvälinen ympäristöyhteistyö</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Kaupungit tukevat kansainvälisiä Itämereen kohdistuvia ympäristöhankkeita omien verkostojensa kautta</li> <li>– Panostetaan kansainväliseen ympäristöyhteistyöhön, erityisesti Venäjälle</li> </ul>	<p><b>Olemalla aktiivisesti mukana yhteistyöverkostojen toiminnassa on kaupungeilla merkittävä rooli kansainvälisessä ympäristöyhteistyössä.</b></p>

<p><b>6. Tutkimushankkeet ja professuurin perustaminen</b></p>	<p>– Kaupungit osallistuvat Itämeren tilaan sen parantamiseen liittyviin teknis-luonnontieteellisiin tutkimushankkeisiin yhteistyössä yliopistojen, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa.</p> <p>– Helsinki perustaa tähän liittyen lahjoitusprofessuurin ympäristöntutkimuksen tai -suojelun opetuslalle</p>	<p><b>Tutkimushankkeissa keskitytään yhteistyöhön yliopistojen, tutkimuslaitosten ja käytännön toimijoiden kanssa. Toimenpiteeseen haastetaan yliopistot, ammattikorkeakoulut, muut kunnat sekä yritykset.</b></p>
<p><b>7. Saaristomeren suojelurahaston perustaminen</b></p>	<p>Turku on mukana perustamassa Centrum Balticum – säätiön yhteyteen Saaristomeren suojelurahastoa</p> <p>Perustettavan rahaston tavoitteena on tukea Saaristomeren konkreettisia vesiensuojelutoimia ja vesiensuojeluun liittyvää tutkimusta</p>	<p><b>Kaupungeilla on merkittävä rooli suojelurahaston perustamisessa. Turku ja Helsinki haastavat Saaristomeren suojelurahaston toimintaan ja rahoitukseen Saaristomeren valuma - alueen kunnat ja yritykset.</b></p>
<p><b>8. Tietoisuuden lisääminen Itämeren tilasta</b></p>	<p>Lisätään tietoisuutta kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksista Itämeren tilan parantamiseen</p> <p>mm. järjestämällä teemailtoja ja tiedotusta sekä lisäämällä yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa</p>	<p><b>Ympäristöasioihin ja varsinkin vesiensuojeluun liittyvällä valistuksella ja tiedottamisella lisätään kuntalaisten tietoisuutta omien toimenpiteiden vaikutuksesta lähiympäristöön ja vaikutetaan näin ympäristömyönteiseen käyttäytymiseen.</b></p>

Haasteen vastaanottaneet toimijat sitoutuvat tekemään oman toimenpideohjelmansa. Toimia voi toteuttaa joko käyttämällä Turun ja Helsingin kaupunkien toimenpideohjelmaa pohjana tai tekemällä oman toimenpideohjelman. Itämerihaasteen lähtökohtana kuitenkin on, että tehtävät toimenpiteet ovat vapaaehtoisia ja menevät toimijan lakisääteisiä velvollisuuksia pidemmälle. Toimintaohjelmien sisältö ja laajuus voivat vaihdella hyvinkin paljon mukaan lähteneestä tahosta riippuen. (Itämerihaaste 2010c.)

### 3.3 Itämerihaasteen osallistujatahot

Itämerihaaste-kampanja kohdistettiin erityisesti muille Itämeren alueen kunnille ja kaupungeille, mutta mukaan haluttiin myös muun muassa yrityksiä, korkeakouluja, kansalais- ja etujärjestöjä, valtion virastoja ja tutkimuslaitoksia sekä ministeriöitä. (Haaste Itämeren pelastamiseksi 2007, 5.) Itämerihaasteeseen on kevääseen 2010 mennessä haastettu noin 750 tahoa, joista mukaan on liittynyt yli 20 % eli 165 organisaatiota. Noin 50 % vastanneista suomalaisista on jo toimittanut oman toimenpideohjelmansa. (Itämerihaasteen toimintasuunnitelma 2010, 3.) Joulukuuhun 2009 mennessä mukaan liittyneistä suomalaisista toimijoista 60 on kuntia, kaupunkeja tai kuntayhtymiä. Seuraavaksi suurin ryhmä on kansalaisjärjestöt, yhdistykset ja etujärjestöt, joita on mukana yli 30. Mukana on lisäksi muun muassa oppilaitoksia, yrityksiä, säätiötä ja varustamoja. (Harju 2010, 6.)

### 3.4 Itämerihaasteorganisaation toiminta

Keväällä 2009 Turkuun perustettiin kaupunginjohtajan päätöksellä hallintokuntien yhteinen Itämerihaaste-ohjausryhmä. Ohjausryhmä suunnittelee ja ohjaa Itämerihaaste-kampanjan toteutusta ja viestintää. Lisäksi ohjausryhmä kehittää Itämerihaasteen toimintaa ja sopii muun muassa työnjaosta. Ohjausryhmässä toimii kaksi koordinaattoria kummastakin kaupungista, jotka seuraavat ja raportoivat omien toimenpiteiden toteutusta ja tarkkailevat haasteen vastaanottaneiden tahojen toimenpiteitä ja niiden edistystä. Koordinaattorit neuvovat haasteen vastaanottaneita toimijoita ja huolehtivat



haasteen viestinnästä ja näkyvyydestä. (Itämerihaasteen toimintasuunnitelma 2009, 4-5.) Itämerihaaste-ohjausryhmä yhdessä koordinaattorien kanssa muodostaa Itämerihaasteorganisaation, johon tässä työssä viitataan.

Itämerihaasteorganisaatio laatii vuosittain toimintasuunnitelman tulevalle vuodelle. Toimintasuunnitelman alussa kerrataan toiminnan tavoitteet ja tähän astiset saavutukset. Toimintasuunnitelmaan kirjataan tavoitteet, joihin kuluva vuonna pyritään sekä mainitaan tilaisuuksia ja tapahtumia, joita tullaan järjestämään. Vuonna 2009 tehtiin erillinen viestintäsuunnitelma, jossa esiteltiin Itämerihaasteen viestinnän sidosryhmät, viestinnän keinot sekä viestintätoimet tulevalle vuodelle. Vuonna 2010 Helsingin ja Turun kaupunkien toimenpiteet etenevät erillisten suunnitelmien mukaan. Toimintasuunnitelmien lisäksi kaupungit julkaisevat vuosittain toimintakertomuksen, joihin on koottu yksityiskohtaisempaa tietoa toimenpiteistä. (Itämerihaasteen toimintasuunnitelma 2010.)

Itämerihaasteorganisaatio järjestää vuosittain erilaisia tapahtumia ja tilaisuuksia Itämerihaasteessa mukana oleville organisaatioille. Kerran vuodessa järjestetään valtakunnallinen seminaari kaikille haasteen vastaanottaneille. Seminaarin tavoitteena on keskustelun synnyttäminen ja uusien ideoiden levittäminen eteenpäin. Samalla uusille mukaan tulijoille tarjoutuu mahdollisuus esittää oman organisaationsa toimintaa muille osallistuville. (Itämerihaaste 2010b.) Itämerihaasteorganisaatio kokoaa alueelliset toimijat yhteen järjestämällä aluetapaamisia. Tarkoituksena on verkostoitumisen lisäksi tutustuttaa eri alueelliset toimijat toisiinsa ja keskustella oman alueen vesiensuojeluun liittyvistä haasteista ja mahdollisuuksista. Koska Itämerihaasteorganisaation yhtenä tavoitteena on kansainvälistyminen, organisaatio pyrkii järjestämään säännöllisesti kansainvälisiä seminaareja, jossa Itämereen liittyviä asioita on mahdollista käsitellä laajemmasta näkökulmasta. Kansainväliset tilaisuudet on tarkoitettu haasteen vastaanottaneiden tahojen lisäksi myös Itämerihaasteen yhteistyökumppaneille. Lisäksi Turku ja Helsinki järjestävät Itämerihaaste-seminaareja omalle henkilökunnalle jakaakseen tietoa omista toimista ja sitouttaakseen kaupungit

tiivimmin Itämeri-toimintaan. Tämän lisäksi järjestetään myös muuta koulutusta, esimerkiksi keväällä 2011 öljyntorjuntakoulutusta Turun kaupungin henkilökunnalle. (Itämerihaaste 2010b.)

## 4 Arvioinnin teoreettista taustaa

Yhteiskunnallisten ohjelmien toimivuutta ja vaikutuksia alettiin ensin arvioida Yhdysvalloissa, tavoitteena päätöksenteon tukeminen ja ohjelmien kehittäminen. Suomen hallinnollisiin keskusteluihin arviointi rantautui 1980-luvun puolivälissä. (Huuskonen ym. 1997, 15.) Tähän vaikutti kasvu- ja rakennepolitiikan nousu, mikä on kasvattanut tarvetta arvioida toimenpiteitä ja niiden vaikuttavuutta (Ilmakunnas ym. 2008, 2).

Arviointi on tärkeä työkalu kun kehitetään toimintaa ja tehdään päätöksiä (Frisk 2008, 5). Julkisen hallinnon toiminnassa arviointi on yleistynyt osaksi normaalia toimintaa ja arvioinnin tilaaminen onkin nykyään arkipäivää. Erilaisten arviointitutkimusten tekeminen on lisääntynyt runsaasti viime vuosien aikana ja yleistä on, että julkisen ja yksityisen sektorin toimintaa seurataan, tarkastellaan ja arvioidaan. Arvioinnin kysyntää on lisännyt alati kasvava tarve tehokkuuden ja tuloksellisuuden lisäämiseen ja maksimointiin. Rahoille on tullut vastinetta ja tehokkuutta täytyy lisätä kasvavien budjettivaateiden alla, jotta kilpailukyky säilyisi. Erilaisten projektien ja ohjelmien rahoittajat vaativat arvioinnin tekemistä saadakseen tietoa, miten annetut varat on käytetty. Arvioinnin avulla halutaan myös selvittää, kannattaako tiettyä hanketta tai ohjelmaa jatkaa vai pitääkö sitä kenties muuttaa tai asettaa sille uusia tavoitteita. (Robson 2000, 23.)

### 4.1 Mitä arviointi on?

Käsitteellä *arviointi* on sadoittain erilaisia määritelmiä. Pääasiassa arvioinnilla tarkoitetaan jonkin asian, toiminnan tai toimenpiteen arvon määrittelyä. Kirjallisuudessa puhutaan yleisesti ohjelman arvioinnista, mikä käsittää muun muassa innovaatiot, interventiot, ohjelmat, projektit tai palvelut. (Robson 2000, 24.) Arvioinnilla ei ole yksiselitteistä määritelmää, jota voisi käyttää kaikissa tutkimustilanteissa. Tästä johtuen arviointi on käsitteenä jatkuvana muutoksen kohteena ja arvioinnin tapoja on useita. Arviointia määritetäänkin usein sen pohjalta, mihin tarkoitukseen sitä käytetään. (Huuskonen ym. 1997, 15.) Aivan selvää ei ole edes se, pitäisikö käyttää termiä arviointi vai evaluaatio. Arviointisanana käytetään pääasiassa koska se tuo eron arviointitoiminnan ja

arviointitutkimuksen välille. Termi *evaluaatio* on lainasana englannin kielestä ja se tarkoittaa arviointia jota tehdään systemaattisin menetelmin. (Mäntysaari 1999, 9.) Tässä tutkimuksessa käytän termiä arviointi sen yleisyyden ja suomenkielisyyden vuoksi.

Rajavaara (2007, 18–20) jakaa arvioinnin määritelmän kolmeen osaan. Ensimmäiseksi arvioinnissa on kyse toiminnan määrittämisestä. Toiminnan arvo määritellään kriteerien mukaan, joiden perusteella toiminnan tilasta pystytään tekemään arvottavia päätelmiä. Toiseksi arvioinnin voidaan sanoa olevan monitieteistä. Arviointitutkimuksen perustan on katsottu olevan yhteiskuntatieteissä, mutta määritelmä on laajentunut moneen muuhun tieteenalaan, muun muassa taloustieteet, hallintotieteet, kasvatustieteet sekä terveys- ja hoitotieteet ovat olleet kehittämässä arviointia. Myös oikeustieteissä arvioidaan lakien laadinnan ja toimeenpanon vaikutuksia. Kolmanneksi painotetaan arvioinnin hyödynnettävyyttä. Arviointi tulisi suorittaa aina jotain tarvetta varten ja tämä näkökulma tulee ottaa huomioon arviointisuunnitelmaa laadittaessa. (Rajavaara 2007, 18–20.)

#### 4.2 Arviointikriteerit

Kriteerejä hyödynnetään, kun halutaan arvioida jokin toiminta hyväksi tai tuottavaksi (Vuorela 1997, 59). Tutkija käyttää arviointikriteerejä apunaan arvioidakseen toiminnan onnistumista. Arvioitavaa kohdetta tutkitaan aina arviointikriteerien kautta, ne ovat toiminnan onnistumisen tai epäonnistumisen lähtökohtana johtopäätöksiä tehtäessä. (Virtanen 2007, 37.) Arviointikriteerit tuovat esille näkökulmia, joiden kautta arvioitavaa kohdetta tarkastellaan. Arviointikriteerejä on monenlaisia, usein niissä tarkastellaan esimerkiksi taloudellista tehokkuutta tai toiminnan tarkoituksenmukaisuutta. Euroopan Komission määrittelemät merkittävät arviointikriteerit ovat relevanssi, toimeenpanon tarkoituksenmukaisuus, tehokkuus, kustannusvaikuttavuus, kokonaisvaikuttavuus, hyödyllisyys ja pysyvyys. (Virtanen 2007, 88–89.)

Tässä työssä arviointia ei ole tarve lähestyä taloudellisten näkökulmien kautta, sillä Itämerihaasteen toiminta perustuu vapaaehtoisuudelle, eikä toiminnalla

tavoitella taloudellista hyötyä. Työn tarkoituksena on arvioida ennemminkin Itämerihaaste-kampanjan relevanssia, hyödyllisyyttä ja vaikuttavuutta. Relevanssilla (relevance) tutkitaan, vastaavatko tavoitteet ja tarpeet toisiaan. Julkisen toiminnan tavoitteiden sopivuutta suhteessa kohdejoukon tarpeisiin arvioidaan hyvinkin tarkasti. Arvioijan on siis tiedettävä, mitä tavoitteita toiminnalle on asetettu ja mihin toiminta perustuu. Hyödyllisyydellä (utility) tarkoitetaan hyötyä, jota arvioitavasta julkisesta toiminnasta saadaan. Hyödyllisyyttä verrataan eritoten toiminnan taustalla vaikuttaviin yhteiskunnallisiin tarpeisiin. Vaikuttavuudella (effectiveness) tai kokonaisvaikuttavuudella tutkitaan tavoitteiden saavuttamista ja sitä, millä tavoin vaikutukset vastaavat asetettuja tavoitteita. Vaikutuksia (gross outcome effect, net impact) puolestaan voidaan tarkastella vasta siinä vaiheessa kun toiminnan toteutuksesta on kulunut määrätyn verran aikaa. Havaittujen muutosten kautta pystytään tuomaan esille varsinaisesta toiminnan johdosta muodostuneita vaikutuksia. (Virtanen 2007, 88–92.)

#### 4.3 Arvioinnin tyyppejä

Arviointi voidaan luokitella monin tavoin. Yleinen tapa on jaotella arviointi tyyppien mukaisesti tarpeisiin, prosesseihin, vaikutuksiin ja tehokkuuteen. *Tarpeiden arviointi* tapahtuu uuden, ei vielä toiminnassa olevan toimintaohjelman suunnittelussa. Tällöin suoritetaan tarveanalyysi. Toiminnan ollessa käynnissä kyetään tarkastelemaan, pystytäänkö kohdejoukon tarpeisiin vastaamaan. Tämänkaltaista tarveperustaista arviointia käytetään prosessiarvioinnissa ja myös vaikutusten arvioinnissa. Prosessiarvioinnissa arvioidaan kohderyhmän tarpeiden vastaavuutta ja vaikuttavuuden arvioinnissa puolestaan tutkitaan toiminnan vaikutusta kohderyhmässä. Toinen arvioinnin tyyppi on *prosessien* arviointi. Siinä halutaan saada tietää, miten toimintaa toteutetaan ja miten sen toteutus on onnistunut. *Vaikutusten* arvioinnissa pyritään selvittämään, minkälaisia vaikutuksia toiminnalla on ollut kohdejoukkoon nähden. *Tehokkuuden* arvioinnissa puolestaan halutaan tietää toiminnasta aiheutuvien kustannusten ja hyötyjen välinen suhde toiminnan jatkoa ajatellen. Näiden neljän arviointityyppien tulee olla toteutettu oikeassa

järjestyksessä, jotta myöhemmässä vaiheessa ei tulisi ongelmia. Tarpeet tulee toiminnan alussa määrittää hyvin, jotta toimintaa voidaan suunnitella oikein ja toteuttaa tehokkaasti ja saada hyviä tuloksia. Sen jälkeen voidaan mitata toiminnan vaikuttavuutta. Toiminnan arviointi voi rajoittua pelkästään joko prosessien seuraamiseen tai vaikutusten tarkkailuun. Voidaan myös tutkailla toimintaa laajemmasta näkökulmasta yhdistämällä prosessit ja vaikutukset. (Robson 2000, 77–80.) Tämän työn tarkoituksena on yhdistää vaikutukset ja prosessit eli tehdä kehittävä prosessiarviointi, jossa yhdistyy vaikutusten arviointi. Yleensä vaikutuksia tarkastellaan vasta hankkeen loputtua, mutta tässä työssä voidaan tutkia ainakin haasteen välittömiä vaikutuksia. Seuraavaksi esitellään prosessien ja vaikutusten käsitteet ja niiden yhdistäminen.

#### 4.4 Prosessiarviointi

Prosessi-sanaa voidaan käyttää useissa eri konteksteissa. Seppänen-Järvelä (2004, 21) kuvailee kehittämisen prosessia koko ajan muuntuvaksi jatkumoksi joka koostuu yhteen liitetyistä osista. Kehittämisprosessien luonteena on niiden irrationaalisuus ja epäloogisuus. Niiden tavoitteena on kuvata pikemminkin miten asioita tehdään kuin mitä tehdään. Prosessiarviointi on kehittävä arviointia, jossa toiminnan vaikuttavuutta pyritään parantamaan toiminnan prosessia kehittämällä. Uusissa projekteissa ja hankkeissa on keskeistä saada tietää, kuinka toimintaa voidaan kehittää. Kehittävällä arvioinnilla onkin arvokas merkitys toiminnan alkuvaiheessa, jolloin toiminta on vielä vakiintumatonta ja sitä voidaan vielä muokata oikeaan suuntaan. Jos arviointi toteutetaan vasta toiminnan lopulla, tietoa ei voida enää hyödyntää toiminnan parantamisessa. Tietoa tarvitaan koko toiminnan aikana, jolloin sitä pystytään hyödyntämään toiminnan ohjaamiseen ja parantamiseen. Prosessien kautta saadaan tietää toiminnan toteuttamiseen liittyvistä asioista ja esitetään tapoja, joilla toimintaa voidaan parantaa. Tällöin ollaan kiinnostuneita siitä toiminnasta, joilla tuloksia on pyritty saamaan aikaan. (Robson 2000, 105.)

Itämerihaaste-kampanja on täysin uudenlainen toimintamalli, jossa kuntien ja yksityisten sektorien roolit sekoittuvat. Itämerihaasteen yhteistyönmallia ei aikaisemmin ollut Suomessa vastaavanlaisesti toteutettu. Baltic Sea Action Group (BSAG) toimii vastaavanlaisesti haastaen muita tahoja Itämeri-myönteiseen toimintaan, mutta organisaatio on aloittanut toimintansa vasta Itämerihaastekampanjan jälkeen. Tämän johdosta on tärkeä saada tietää kehittämiskohtia, joilla toimintaa voidaan parantaa.

Anja Noro (2005, 65) selittää raportissaan vertailukehittämisestä. Vertailukehittäminen on lähtöisin yritysmaailmasta, jossa käytetään yleisemmin termiä *benchmarking*. Sillä tarkoitetaan oppimista muiden toimijoiden hyvien käytäntöjen kautta toimialasta tai maantieteellisestä sijainnista riippumatta. Tarkoituksena on uusien näkökulmien avulla lisätä tietotaitoa ja soveltaa uusia toimintatapoja omassa organisaatiossa. Vertailukehittämisellä on monia eri nimiä ja määritelmiä, yksi määritelmä on seuraava:

Benchmarking tarkoittaa sitä, että on oltava riittävän nöyrä myöntääkseen, että joku toinen on parempi ja riittävän viisas oppiakseen, kuinka voi itse tulla yhtä hyväksi, ellei jopa paremmaksi. (Strömmer, 2005, 55)

Vertailukehittäminen vaatii organisaatiolta kykyä tiedostaa omat kehittämistarpeet ja sitoutua aikaa vievään oppimisprosessiin. Vertailukehittämisessä organisaation tulee olla avoin oppimaan muilta toimijoilta ja olla valmis soveltamaan uutta tietoa. (Noro 2005, 65.)

#### 4.5 Vaikutusten ja vaikuttavuuden arviointi

Vaikuttavuuden ja vaikutusten arviointi on kiinnostuksen kohteena käytännössä kaikissa arvioinneissa. Termi *vaikuttavuus* kuvastaa sekä tulosta, vaikutusta että vaikuttamisen prosessia. Vaikuttavuudella tarkoitetaan tietyn toiminnan kykyä vastata kohdejoukon tarpeisiin. Vaikuttavuuden arvioinnissa tarkastellaan tavoitteiden ja vaikutusten välistä suhdetta. (Hyttinen 2006, 18.) Vaikuttavuuden arvioinnissa edellytyksenä on kyky selvittää hankkeen seurauksena aiheutuvien

muutosten vaikutus kohdejoukon toiminnassa (Hiironniemi 1992, 81). Vaikuttavuuden arviointi voidaan yhdistää vaikutusten arviointiin. Tärkeää on tarkastella, saavutettiinhaluttuja vaikutteita. Voidaan myös tarkastella toiminnan hyötyä suhteessa yhteiskunnan tarpeisiin. *Vaikutuksilla* tarkoitetaan niitä muutoksia, jotka muodostuvat toimintaympäristössä. Vaikutukset syntyvät joko vaikuttavuuden tuottamista pitkäaikaisista muutoksista tai välittömästi toiminnan ollessa käynnissä. Arvioinnin lähtökohtana on selvä käsitys siitä, miten ja miksi jokin toiminta vaikuttaa, tavoitteena on toiminnan tehostaminen. (Hyttinen 2006, 18.)

Vaikutusten arvioinnin jälkeen voidaan tarkastella toiminnan vaikuttavuutta. Tutkimuksesta riippuu, verrataanko vaikutuksia toiminnan tavoitteisiin. (Dahler-Larsen 2005, 7.) Vaikutusten arviointi suoritetaan yleensä projektin lopussa, jolloin keskitytään pääasiassa tulosten arviointiin ja vaikutuksiin. Siinä ei kuitenkaan pohdita havaittujen tulosten syitä vaan pelkästään todetaan saatu lopputulos. (Vartiainen 2001, 21.) Rajavaaran (2006, 2007) mukaan vaikuttavuutta voi lähestyä monelta eri suunnalta. Vaikuttavuuden arviointi kuvaa tulosta, vaikutusta ja vaikuttamisen prosessia. Peruskysymys vaikuttavuuden arvioinnissa on Dahler-Larsenin (2005, 7) mukaan; mikä vaikuttaa mihinkin, miten, milloin ja millä edellytyksillä. Jotta vaikuttavuuden arviointi on onnistunut, prosessi ja tulokset tulee yhdistää, eikä vain tarkastella jompaakumpaa erillisenä osana.

Vaikuttavuutta tutkiessa on syytä huomioida myös arvioinnin suuntaus. Dahler-Larsen (2005, 24) huomauttaa, että vaikuttavuuden arviointia ei tulisi valita arvioinnin suunnaksi, jos syy-seuraus-suhteita eli vaikutuksia koskevat kysymykset eivät ole tutkimuksessa keskeisiä, tai jos hankkeella itsessään on jokin vaikutuksista riippumaton arvo. Kivipelto (2008, 35) puolestaan toteaa, että syy-seuraus-suhteita etsitään lähinnä empiristisissä eli kokemuseräisissä arvioinneissa, kun taas valtaistavassa ja osallistuvassa arvioinnissa halutaan tietää enemmänkin tutkimuksen kohteen subjektiivisista kokemuksista. Tämän työn tarkoituksena ei ole Itämerihaaste-kampanjan ollessa alkuvaiheessa etsiä selviä syy-seuraus-suhteita, sillä haasteen vaikutukset voivat olla monisyisiä ja



vaikeasti havaittavissa näin lyhyellä aikavälillä. Vaikutuksista ollaan kuitenkin kiinnostuneita ja niitä lähestytään kappaleen lopussa esitetyn kolmen vaikutustason mallin avulla. Tavoitteena on kuitenkin tarkastella ennemminkin haasteeseen mukaan liittyneiden organisaatioiden omia, subjektiivisia näkökulmia ja kokemuksia Itämerihaaste-kampanjan onnistumisesta ja toimivuudesta.

IKKU-vaikuttavuusmallin avulla (Pääkkö ym. 2003, 14–16) voidaan arvioida hankkeiden yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Itämerestä huolehtiminen on kaikkien yhteinen asia ja Itämerihaaste-kampanjalla pyritään muuttamaan ihmisten ja organisaatioiden asenteita Itämeri-myönteisemmäksi. Voidaan tutkia, onko Itämerihaasteella ollut tähän mennessä yhteiskunnallista vaikuttavuutta. IKKU-vaikutusmallissa vaikuttavuutta tutkitaan neliulotteisesti. Vaikuttavuuden neljä ulottuvuutta ovat instrumentaalinen (I), käsitteellinen (K), konsultatiivinen (K) ja uskoa luova (U). Vaikuttavuus on instrumentaalista, kun hankkeen tuloksia voidaan hyödyntää yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Käsitteellisestä vaikuttavuudesta ja vaikutuksesta puhutaan, kun vaikutetaan toimijoiden käsityksiin ja muutetaan niitä. Tämänkaltaisen vaikuttavuus voi johtaa uusien käytäntöjen syntymiseen ja muuttaa päätöksentekijöiden toimintamalleja. Konsultatiivista vaikuttavuutta syntyy, kun hankkeen vastuuhenkilöt pystyvät konsultatiivisesti ohjaamaan toimijoita kohti muutosta. Tällöin hankkeen vastuuhenkilöt yhdessä hankkeessa mukana olevien toimijoiden kanssa muuttavat toimintatapoja muodostaen erilaisia verkostoja ja yhteistyömalleja. Uskoa luova vaikuttavuus syntyy, kun hankkeen tarkoituksena on toimijoiden uskon luominen ja vahvistaminen. (Pirttilä ja Pääkkö 2001, 540–541; Pääkkö ja Makkonen 2003, 14.) Tässä työssä käytetään IKKU-vaikuttavuusmallia, jonka avulla voidaan tarkastella Itämerihaasteen yhteiskunnallisia vaikutuksia.

Työssä ollaan vaikuttavuuden lisäksi kiinnostuneita vaikutuksista. Vaikutuksia työssä tutkitaan kolmella eri tasolla Rajavaaran (2007, 34) esittelemässä Susan Scottin mallissa. Nämä vaikutustyyppit ovat välittömät (immediate), välitasolliset (intermediate) ja viimesijaiset (ultimate) vaikutukset. Usein puhutaan vielä

neljännestä tasosta eli vaikutuksista yhteiskunnallisella tasolla. Välittömiä muutoksia ovat aikaansaadut tulokset kohdejoukon toimissa ohjelman aikana. Nämä vaikutukset ovat helposti mitattavissa. Jos vaikutus jää elämään hankkeen jälkeenkin, puhutaan välitasollisista vaikutuksista. Kun vaikuttavuus jää pysyväksi hankkeen jälkeen, syntyy tuloksia eli saadaan aikaan viimesijainen vaikutus. Tulosten syntyminen vaatii kuitenkin sen, että ohjelman johdosta syntynyt uusi toiminta jatkuu vielä hankkeen päättyessä. (Hyttinen 2006, 18, 67–68.) Koska vaikutukset tapahtuvat hankkeen välittömässä toimintaympäristössä, niitä ei voida siirtää alueellisesti muualle. Itämeri-myönteisten toimenpiteiden teko tietyllä paikkakunnalla on vaikutus, mutta samaa vaikutusta ei noin vain voi siirtää toiselle paikkakunnalle. Siitä voidaan kuitenkin ottaa mallia ja soveltaa saatua tietoa muualla. Itämerihaaste-kampanjan ollessa alkuvaiheessa ei olla kiinnostuneita sen lopullisista vaikutuksista vaan ennemminkin sen aikaansaamista välittömistä ja välitason vaikutuksista.

#### 4.6 Prosessien ja vaikutusten yhdistäminen

Käytännön arvioinnit voidaan suurimmaksi osin luokitella prosesseihin ja vaikutuksiin tai ne voidaan yhdistää. Jotta voidaan tehdä ehdotuksia toiminnan parantamiseksi, tulee arvioijan tietää toiminnan luonne. Tällöin arvioitsijan tulee osata yhdistää vaikutukset osaksi prosessia. Hyvin tehdyssä arvioinnissa kehittämisenäkökulmaan linkittyä tietoa sekä vaikuttavuudesta että lopputuloksista. (Robson 2000, 85, 106–108.) Yleisesti arviointi voidaan jakaa formatiiviseen ja summatiiviseen arviointiin. Formatiiivisessa arvioinnissa arvioidaan projektien ja ohjelmien prosessien onnistumista. Tällöin arviointi kohdistuu projektin etenemisen arviointiin ja arvioinnin tavoitteena on toiminnan kehittäminen. (Sosiaaliportti 2008.) Formatiiivisilla arvioinneilla on yhteys prosessiarviointeihin. Prosessiarvioinnissa voidaan keskittyä pelkästään prosessin arviointiin, kun taas formatiiivisessa arvioinnissa tavoite on tarkastella sitä, mitä prosessissa oikeastaan tapahtuu. (Robson 2000, 81.)

Summatiivisessa arvioinnissa puolestaan keskitytään pääasiassa tulosten arviointiin projektin lopussa. Siinä ei kuitenkaan pohdita havaittujen tulosten syitä vaan pelkästään todetaan saatu lopputulos. (Vartiainen 2001, 21.) Vaikka formatiivinen ja summatiivinen arviointi ovat kaksi eri asiaa, on hyvin yleistä yhdistää nämä kaksi muotoa keskenään. Toiminnan arviointi voi rajoittua pelkästään prosessien seurantaan tai prosessin vaikutusten tutkimiseen. Voidaan kuitenkin myös haluta saada vastaus laajempiin kysymyksiin ja näin ollen päätyä yhdistämään prosessit ja vaikutukset. Yleisesti halutaan saada tietää sekä miten jotain toimintaa voidaan parantaa että mitä vaikutuksia toiminnalla on ollut. Vaikka molempia muotoja yhdistettäisiin työssä, on todennäköistä, että tutkimuksen painotus on jommassa kummassa. (Robson 2000, 80–82.)

#### 4.7 Arvioinnin tarkastelu opinnäytetyössä

Tässä työssä yhdistetään prosessiarvioinnin ja vaikuttavuuden arvioinnin muotoja pääpainon ollessa formatiivisessa eli prosessimaisessa, kehittävässä arvioinnissa. Tarkoituksena oli tuottaa tietoa toiminnan suunnittelua ja kehittämistä varten samalla tarkastellen tähän mennessä saatuja vaikutuksia summatiivisen arvioinnin menetelmin. Itämerihaaste-kampanjan on tarkoitus vakiintua osaksi Turun ja Helsingin kaupunkien pysyvää toimintaa, joten toiminnan arviointi tässä vaiheessa on hyvin tärkeää. Arviointi suoritettiin ulkoisena arviointina, sillä arvioija ei toiminut Itämerihaaste-organisaatiossa.

Työssä käytetyt tutkimuskysymykset perustuvat edellä mainituille arviointikriteereille relevanssista, hyödyllisyydestä ja vaikuttavuudesta. Arviointikriteerejä hyödynnetään työn johtopäätösten tekemisessä luvussa 7. Relevanssia työssä tutkitaan tarkastelemalla Itämerihaasteen tavoitteita suhteessa mukaan liittyneiden organisaatioiden tarpeisiin. Haluttiin selvittää, onko Itämerihaasteen tavoitteet ja painopisteet sopivassa suhteessa haasteessa mukana olevien organisaatioiden tarpeisiin nähden, vai tarvitaanko uusia tavoitteita tai onko kenties tarvetta muuttaa painopisteitä. Hyödyllisyyttä tutkitaan IKKU-vaikuttavuusmallin (Instrumentaalinen (I), käsitteellinen (K),

konsultatiivinen (K), uskoa luova) kautta. Hyödyllisyyttä tarkastellaan tutkimalla, minkälaista yhteiskunnallista hyötyä Itämerihaaste-kampanjalla on. Itämerihaaste-kampanjan vaikutusta Itämeren tilaan ei tässä työssä tutkita, vaan selvitetään, minkälaista hyötyä haasteen vastaanottaneet tahot ovat toiminnasta saaneet ja miten ne ovat sen kokeneet. Vaikuttavuutta arvioidaan tutkimalla, minkälaista vaikuttavuutta Itämerihaaste-kampanjalla on osallistuviin organisaatioihin nähden ollut sekä minkälaisia välittömiä, välitasollisia ja viimesijaisia vaikutuksia Itämerihaaste-kampanjalla on.

Työssä on pyritty saavuttamaan Virtasen (2007, 126) kuvailema katkeamaton arviointiprosessi, joka etenee selkeästi tutkimusasetelman kautta johtopäätöksiin ja kehittämissuosituksiin. Työn uskottavuuden ja luotettavuuden kannalta, kerätyn aineiston tulee tukea työn lopussa esitettyjä johtopäätöksiä. Edellä esitettyjä arvioinnin lähestymistapoja käytetään hyödyksi tämän työn aineiston johtopäätöksiä tehtäessä.

## 5 Tutkimuskysymykset ja metodologiset lähtökohdat

Työssä tutkitaan Itämerihaaste-kampanjan onnistumista osallistuvien organisaatioiden näkökulmasta. Tarkoituksena on saada selville haasteen vastaanottaneiden organisaatioiden ajatuksia Itämerihaaste-kampanjasta ja antaa kehittämissuosituksia toiminnan parantamiseksi. Työssä tarkastellaan myös, minkälaista vaikuttavuutta sitoutumisella Itämeri-myönteiseen toimintaan on ollut. Itämerihaasteen on ottanut vastaan myös muita organisaatioita Itämeren alueen maista, mutta työn laajuuden vuoksi tässä työssä keskitytään vain Suomessa haasteen vastaanottaneisiin organisaatioihin. Seuraavaksi esitellään tutkimuskysymykset, joihin työssä pyritään vastaamaan.

### 5.1 Tutkimuskysymykset

Arvioinnin avulla pyritään vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

- Millä teemoilla ja toiminnoilla osallistuvat organisaatiot ovat lähteneet mukaan ja miten he ovat kokeneet Itämeri-myönteisen toimintansa onnistuneen?
- Miten haasteeseen mukaan tuleminen on vaikuttanut organisaation tavoitteisiin ja toimintaan?
- Minkälaista kehittämistarvetta ja -valmiutta organisaatioilla on suhteessa omiin ja Itämerihaasteorganisaation tavoitteisiin?
- Millaisena organisaatiot kokevat Itämerihaaste-kampanjan kaltaisen yhteistyömallin toimivuuden?
- Minkälaista tukea mukaan tulleet organisaatiot ovat Itämerihaasteorganisaatiolta saaneet, miten he ovat sen kokeneet ja mitä kehitystarpeita siinä nähdään?

### 5.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmällä eli tutkimusmenetelmällä tarkoitetaan aineiston hankinta- ja analyysitekniikoita, jotka toteutetaan joko laadullisin tai määrällisin menetelmin.

Tutkimusmetodin tulee olla selvä, jotta se auttaa erottamaan tulokset ja havainnot toisistaan (Alasuutari 1995, 82). Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on kuvata tutkimuksen kohdetta niin kokonaisvaltaisesti kuin on mahdollista (Hirsjärvi ym. 2005, 152). Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on ymmärrys tutkittavasta kohteesta. Ihmisten subjektiiviset kokemukset ovat laadullisen aineiston tuloksia, laadullista aineistoa ei siten voida lähestyä numereenisesti. (Hokkanen ym. 2010.) Määrällisessä tutkimuksessa puolestaan keskitytään kokeellisten asetelmien muodostamiseen ja tilastollisten analyysien tekemiseen (Hirsjärvi ym. 2005, 131).

Laadullista työtä voi kutsua prosessiksi. Aineistonkeruumenetelmät tulee valita sen mukaan, vievätkö ne toiminnan tavoitteiden suuntaan. Tutkijan itse toimiessa aineistonkeruuvälineenä laadullinen aineisto kehittyy prosessimaisesti tutkimusprosessin edistyessä. Laadullinen työ on prosessimainen myös sen etenemisen kautta. Laadullinen työ etenee sen luontoisesti, että sitä ei välttämättä voi jäsentää selkeisiin vaiheisiin, vaan tutkimus muotoutuu matkan varrella. Laadullisen työn haasteena on arviointimateriaalin oikeanlainen käyttäminen johtopäätösten tekemisessä. Myös toiminnasta aiheutuneita kielteisiä johtopäätöksiä on pystyttävä tuomaan esille eikä vain pyrkiä löytämään niille toiminnan ulkopuolisia syitä. (Kiviniemi 2007, 70.) Laadullisessa työssä tulee pyrkiä teorianmuodostukseen, jolla pyritään yleistämään yksittäisiä tutkimustuloksia. Se mahdollistaa myös muiden samankaltaisten ilmiöiden tunnistamisen, selittämisen, ymmärtämisen ja kenties myös ennakoimisen. (Varto 1992, 101.)

Ei ole kuitenkaan tarpeen erotella laadullista ja määrällistä toisistaan vaan pikemminkin tarkastella niitä toisiaan täydentävinä menetelminä. Tätä kutsutaan monimetodiseksi lähestymistavaksi. Tässä lähestymistavassa tutkimuksen luotettavuus lisääntyy ja voidaan saada selville erilaisia vastauksia, joita ei välttämättä tulisi esille yhtä menetelmää käyttämällä. Monimetodismia käytettäessä poistuu näennäinen varmuus, mikä voi syntyä yhtä menetelmää käyttämällä. Tällöin puhutaan *perusteettoman varmuuden vähentämisestä* (reduction of inappropriate certainty). (Hirsjärvi 2004, 38–39.) Monimetodista

lähestymistapaa eli triangulaatiota käsitellään tarkemmin kappaleessa 7. Tässä työssä käytetään sekä laadullisia että määrällisiä tutkimusmenetelmiä pääpainon ollessa kuitenkin laadullisessa tutkimuksessa. Tutkimusmenetelminä käytetään kahta eri tiedonkeruumenetelmää, kyselyä ja haastattelua. Kyselyssä on sekä laadullisia että määrällisiä kysymyksiä, haastattelu on puolistrukturoitu teemahaastattelu. Aineisto kerättiin tekemällä ensin kysely Internet-pohjaisella kyselyohjelmalla, jonka jälkeen tehtiin kyselylomakkeen kysymyksiä syventäviä haastatteluja.

### **Kyselylomake tiedonkeruumenetelmänä**

Kysely on yksi tyypillinen aineistonkeruumuoto. Kyselyjen etuna on ajankäytön ja vaivannäön tehokkuus sekä laajan tutkimusaineiston mahdollistaminen. Kysely voidaan toteuttaa usealla henkilöllä samanaikaisesti ja se voidaan purkaa käsiteltävään muotoon ja analysoida tietokoneohjelmien avulla. Kyselylomakkeessa on kuitenkin myös heikkouksia. Hyvän kyselyn laatiminen vie aikaa ja tutkijan tulee ymmärtää monenlaisia asioita kyselyä laatiessa. Tulosten tulkinta voi olla vaikeaa, sillä ei ole takuita, että vastaajat ovat vastanneet rehellisesti tai edes ymmärtäneet esitettyjä kysymyksiä. Kyselylomakkeen ongelmaksi voi nousta myös suuri vastaamattomien määrä, mikä heikentää kyselyn luotettavuutta. Posti- ja verkkokyselyt ovat yleistyneet tänä päivänä ja ihmisiä on vaikea houkutella vastaamaan. Muistutuskirjeitä lähetetään yleensä kaksi kertaa. Viimeisen kerran yhteydessä lähetetään uusi kyselylomake, jolloin vastausprosentti voi nousta 70 – 80 prosenttiin. (Hirsjärvi ym. 2005, 184–185.)

Tutkimuksen empiiristä osaa lähdettiin suorittamaan laatimalla ensin selkeä ja johdonmukainen kyselylomake. Kyselylomake tehtiin Internet-pohjaista Webropol-ohjelmaa käyttämällä. Kysymykset muodostettiin arviointikysymysten pohjalta. Kyselylomakkeen tarkoituksena oli saada selville haasteen vastaanottaneiden organisaatioiden ajatuksia ja näkökulmia Itämerihaasteorganisaation sekä oman organisaationsa toiminnan pohjalta. Lomakkeessa kysyttiin kaikkiaan 19 kysymystä, osin avoimia, puoliavoimia sekä strukturoituja kysymyksiä (Liite1).

## Haastattelu tiedonkeruumenetelmänä

Haastattelu on yleinen tutkimusmenetelmä, sillä se sopii käytettäväksi moniin eri tutkimustarpeisiin. Haastattelu on joustava, siinä olla suorassa kontaktissa tutkittavan kanssa ja eleitä ja ilmeitä tulkittaessa voidaan löytää vastausten taustalla olevia motiiveja. Jo muutaman henkilön haastattelulla voidaan saada huomattavan tärkeää tietoa. Haastattelu on tehokas tapa selventää ja syventää vastauksia. Haastateltavat voivat perustella havainnollisemmin ja tarkemmin näkökantojaan. Haastattelija voi motivoida haastateltavaa tuomaan paremmin esille omia ajatuksiaan ja mielipiteitään. Haastattelussa on kuitenkin omat heikkoutensa, esimerkiksi haastateltava voi antaa yleisesti suotavia vastauksia, mikä saattaa heikentää haastattelun luotettavuutta. (Hirsjärvi 2004, 34–37.)

Haastattelun tyypiksi valittiin puolistrukturoitu teemahaastattelu. Teemahaastattelun tarkoituksena on nostaa esille tutkimuksen tarkoituksen ja tutkimuskysymysten kannalta merkittäviä vastauksia (Tuomi 2009, 75). Teemahaastattelulle on tyypillistä, että kysymykset ovat rakentuneet tiettyjen teemojen ympärille. Teemahaastattelussa ei kysytä yksityiskohtaisia, tiettyjä kysymyksiä, vaan se etenee eri teemojen varassa. Haastattelija voi vaihtaa teema-alueiden järjestystä haastattelun edetessä ja teemoja voi painottaa eri laajuisesti eri haastateltavien kohdalla. Teemahaastattelu on kuitenkin tiukempi kuin avoin haastattelu, mutta se antaa tilaa haastateltavien omille ajatuksille ja tulkinnoille. (Hirsjärvi 2004, 47–48.)

Tavoitteena teemahaastattelurungon luomisessa oli rakentaa se tutkimuskysymysten perusteella ja syventää kyselylomakkeen vastauksia. Teemahaastattelun runko sisälsi neljä pääteema-alueita, jotka on organisaation osallistuminen Itämerihaasteeseen, yhteistyö Itämerihaasteorganisaation kanssa, Itämerihaasteen hyödyllisyys sekä Itämerihaasteen kehittäminen (Liite 2). Näiden teemojen alla oli tarkempia alakysymyksiä, jotka syvensivät teemojen aiheita ja ohjasivat haastattelua luonnollisesti eteenpäin. Tarkoituksena oli saada haastattelut toimimaan vapaamuotoisesti ja teemahaastattelun luonteeseen kuuluen ilman tarkkoja, paperista lueteltuja

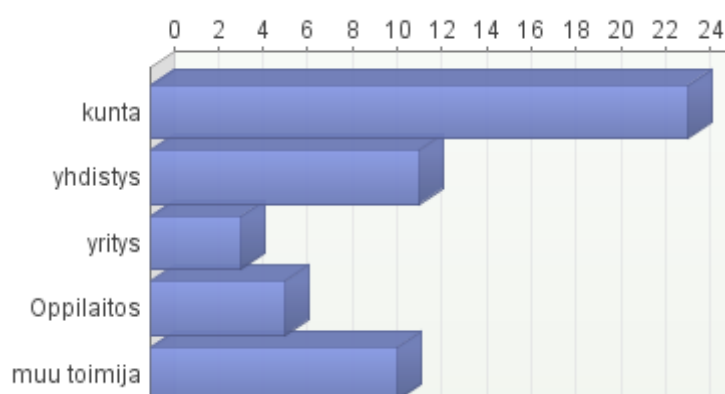


kysymyksiä. Haastattelut pyrittiin pitämään teemojen ympärillä, mutta teemoja käsiteltiin haastattelussa organisaatiotyypistä riippuen eri tavoin.

### 5.3 Kohdejoukon valinta

#### **Kyselyn kohdejoukon valinta**

Kyselylomake luotiin sekä suomen että ruotsin kielellä. Ruotsinkieliseen kyselyyn vastasi kaksi organisaatiota, loput organisaatiot vastasivat suomenkieliseen kyselyyn. Webropol -ohjelmalla luotu Internet-pohjainen kyselylomake lähetettiin Itämerihaasteen vastaanottaneille organisaatioille tietyin rajoituksin. Tammikuun 2010 jälkeen liittyneet organisaatiot rajattiin joukosta pois. Koska opinnäytetyössä keskitytään vain Suomessa toimiviin organisaatioihin, rajattiin ulkomaan toimijat joukosta. Kyselylomakkeen kohdejoukoksi tuli siten 144 organisaatiota. Kyselylomake lähetettiin yhteensä 217 henkilölle sähköpostin välityksellä. Kysely lähetettiin mahdollisimman monelle Itämerihaasteessa mukana olevalle henkilölle. Tarkoituksena oli, että useampi henkilö saman organisaation sisältä voi vastata kyselyyn. Kyselylomakkeen kohdejoukosta 57 organisaatiota vastasi kyselyyn. Koska Itämerihaasteeseen haastetut organisaatiot ovat erityyppisiä, työssä päädyttiin luokittelemaan organisaatiot eri ryhmiin. Ryhmiksi muodostuivat kunnat, yhdistykset, yritykset, oppilaitokset sekä muut toimijat (muihin ryhmiin sopimattomat, esim. valtion laitokset ja kauppakamarit). Tätä ryhmitystä käytettiin tulosten analysoinnissa ja ryhmien keskinäisessä vertailussa. Kuviossa 1 on esitettyinä kyselyyn vastanneiden määrä organisaatiotyypeittäin.



Kuvio 1 Kyselyyn vastanneiden osuus organisaatiotyypeittäin (N=57)

Kyselyyn vastanneiden organisaatiotyyppien jakauma noudattelee Suomessa Itämerihaaste-kampanjaan liittyneiden organisaatiotyyppien jakaumaa melko tasaisesti. Ainoa poikkeava on yritysten vähäinen vastausprosentti suhteessa kaikkiin haasteeseen mukaan liittyneisiin yrityksiin.

### Haastattelujen kohdejoukon valinta

Kyselylomakkeesta saatujen vastausten perusteella joukosta poimittiin harkinnanvarainen otos syvempään haastatteluun. Haastattelut suoritettiin syys-lokakuussa 2010. Tarkoituksena ei ollut saada esille vastanneiden yleistä mielipidettä tai toistaa kyselylomakkeen kysymyksiä, vaan viedä tutkimusta eteenpäin tuomalla esiin uusia näkökulmia ja kehittämideoita, joita voidaan hyödyntää kampanjan strategiaa kehitettäessä. Haastatteluilla haluttiin saada tietää paremmin organisaatioiden ajatuksia Itämerihaaste-kampanjan onnistumisesta sekä organisaation omasta näkökulmasta että yleisesti koko kampanjan näkökulmasta. Haastatteluissa haluttiin hyödyntää haasteeseen lähteneiden organisaatioiden omalähtöisiä kokemuksia ja näkemyksiä.

Haastateltuja organisaatioita oli yhteensä yhdeksän. Tarkoituksena oli saada kaksi haastateltavaa jokaisesta viidestä organisaatiotyypistä. Muista toimijoista haastateltiin aikataulullisista syistä vain yhtä tahoa. Haastateltavia valittaessa tehtiin kaksi poimintaa. Ensin vastanneet jaettiin edellä mainittuihin viiteen ryhmään organisaatiotyypin mukaisesti. Sen jälkeen ryhmien sisällä tehtiin poiminta harkinnanvaraisesti tietyin rajoituksin. Koska tutkimuksen

tarkoituksena on kehittää Itämerihaastetta, haluttiin haastatella organisaatioita, jotka olivat innostuneita kehittämään Itämerihaasteen toimintaa. Maantieteellinen sijainti oli yksi rajaava tekijä kustannussyistä johtuen. Haluttiin myös saada näkökulmia sekä Itämereen suoraan alueellisesti olevien organisaatioiden kanssa, kuin myös sisämaassa toimivia organisaatioita. Lisäksi haluttiin saada hajoavuutta ryhmien sisällä erilaisten näkökulmien esille tuomiseksi. Tämän johdosta valittiin organisaatioita, jotka poikkeavat toisistaan esimerkiksi kunnilla asukasmäärän mukaan.

#### 5.4 Aineiston käsittely

Kyselylomakkeessa oli sekä strukturoituja että avoimia kysymyksiä. Kyselylomakkeen strukturoidut kysymykset analysoitiin SPSS Statistics 17.0 -tilastointiohjelmalla ja strukturoimattomat kvalitatiivisin menetelmin. Kyselylomakkeen kysymykset jaoteltiin tutkimuskysymysten mukaisesti ryhmiin, jonka jälkeen suoritettiin analysointi. Tilastointiohjelmalla tehtiin erilaisia vertailuja eri organisaatiotyyppien välillä. Tuloksia havainnointiin erilaisten kuvioiden ja taulukoiden muodossa.

Haastattelumateriaalia kertyi yhteensä noin 5 tuntia. Runsaan materiaalin johdosta päädyttiin valikoivaan litterointimenetelmään. Litteroinnilla tarkoitetaan nauhoitetun puhemuotoisen aineiston tai tutkimukseen osallistuneiden vastaajien omalla käsialallaan kirjoittamien tekstien puhtaaksi kirjoittamista. Aineisto kirjoitetaan keräämisen jälkeen sen hallitsemista ja analysoimista helpottavaan muotoon yleensä tekstinkäsittelyohjelmalla. Valikoivassa litterointimenetelmässä tutkija litteroi vain haastateltavien puheen jättäen pois haastattelijan oman puheen ja epäoleelliset toistosanat. Haastattelujen kesto oli keskimäärin 30–60 minuuttia. Haastattelut haluttiin pitää tiiviinä, jotta vaaraa kyselylomakkeen toistamiseen ei pääsisi syntymään. Yksi haastateltava kieltäytyi haastattelun nauhoittamisesta, mutta loput haastattelut nauhoitettiin digitaalisella tallentimella. Haastattelujen aikana tehtiin havaintoja ja kirjattiin keskeisiä asioita, jotta teemahaastattelun luonteeseen kuuluva jatkumo säilyisi. Haastatteluaineisto analysoitiin kuuntelemalla aineisto huolellisesti läpi ja

litteroimalla teksti teemarungon teemojen mukaisesti. Teemoista etsittiin yhteneväisyyksiä ja kokonaisuuksia. Tekstistä pyrittiin saamaan looginen asiakokonaisuus ja kokoamaan haastateltavien ajatukset yhteen.

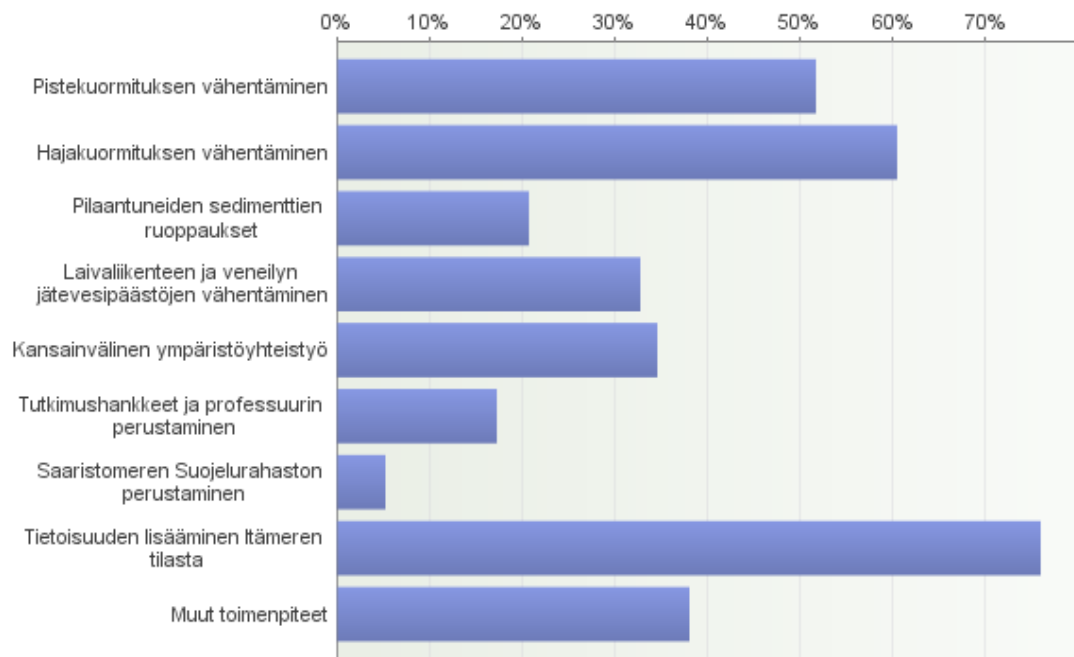
## 6 Tulokset

Tässä kappaleessa esitellään sekä kyselylomakkeen että haastattelujen tuloksena esiin nousseita havaintoja. Tutkimuksen tulokset ovat esitelty tutkimuskysymysten perusteella. Kyselylomakkeen ja haastattelun tulokset on yhdistetty tässä kappaleessa. Tarkoituksena on esittää joka kappaleessa kyselylomakkeen tuloksia ja syventää vastauksia haastattelujen tuloksilla. Haastattelujen suorat lainaukset on merkitty kursivoidulla sisennetyllä tekstillä sekä lainausmerkein. Sulkumerkkien sisään on merkitty haastateltu organisaatiotyyppi.

### 6.1 Itämerihaasteen teemat ja toimien onnistuminen

Itämerihaasteorganisaatio on määritellyt Itämeren suojelutavoitteet omassa toimenpideohjelmassaan. Toimenpideohjelman tavoitteet tulevat ilmi kahdeksan teeman kautta, joita kaupungit ovat sitoutuneet toteuttamaan. Teemat toimivat samalla esimerkkinä muille toimijoille. Tämän tutkimuskysymyksen tavoitteena oli saada tietää, millä teemoilla ja toimilla osallistuvat organisaatiot ovat lähteneet Itämerihaaste-kampanjaan mukaan ja miten he ovat kokeneet Itämerimyönteisen toimintansa onnistuneen.

Itämerihaasteen kahdeksaan teemaan on kyselylomakkeen perusteella oltu hyvin tyytyväisiä. Vastanneet organisaatiot ovat löytäneet sopivan tai sopivia teemoja toteutettavaksi omassa organisaatiossa. Yleisin teema, jolla kyselyyn vastanneet organisaatiot ovat toiminnassa mukana, on tietoisuuden lisääminen Itämeren tilasta (kuvio 2). Seuraavaksi yleisimmät teemat ovat piste- ja hajakuormituksen vähentäminen. Näiden kahden teeman yleisyys johtuu kuntien vahvasta osallistumisesta Itämerihaasteeseen. Neljänneksi yleisin teema on organisaation mahdollisuus itse määrittellä Itämereen liittyviä toimenpiteitä.



Kuvio 2 Organisaatioiden osallistuminen Itämerihaaste-kampanjaan teemoittain (N=57)

Kyselyyn vastanneista 57 organisaatioista 33 oli tehnyt toimenpideohjelman. Toimenpideohjelman tehneistä organisaatioista 61,1 % koki käytännön toimien vastaavan laatimaansa toimenpideohjelman, 36,1 % koki niiden vastaavan osittain ja 2,8 % koki, etteivät käytännön toimet ole vastanneet toimenpideohjelman ollenkaan. Toimenpideohjelman tehneiltä organisaatioilta kysyttiin, missä teemoissa he ovat erityisesti kokeneet onnistuneensa. Valtaosa kysymykseen vastanneista koki onnistuneensa erityisesti piste- ja hajakuormituksen vähentämisessä ja tietoisuuden lisäämisessä. Myös muiden päästöjen ja kuormitusten vähentämiseen oltiin tyytyväisiä. Niiltä organisaatioilta, jotka eivät ole vielä tehneet toimenpideohjelman kysyttiin, mikä ohjaa heidän Itämeri-toimintaansa. Yleisimpänä vastauksena olivat tietoisuuden lisääminen sekä organisaatioiden omat toimintasuunnitelmat -ja ohjelmat. Myös lainsäädännölliset velvoitteet ja sopimukset vaikuttavat taustalla.

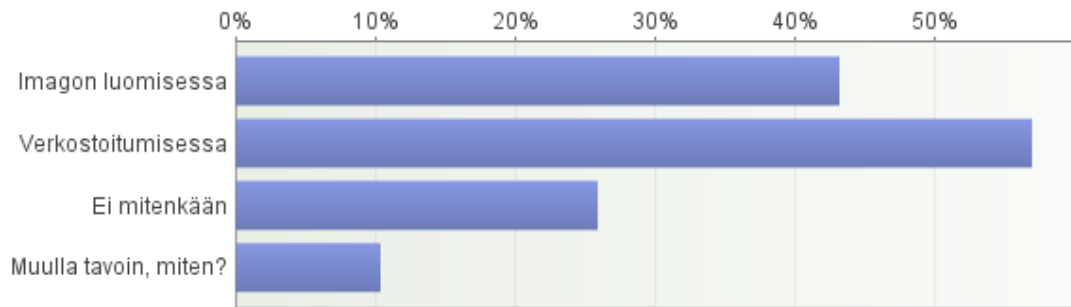
Kyselyssä tiedusteltiin organisaatioiden kohtaamia ongelmia oman Itämeri-toimintansa puitteissa. Itämerihaastetoiminnan ollessa täysin vapaaehtoista,

taloudellinen ja ajallinen resurssipula nousi esille yhdeksi keskeiseksi ongelmaksi sekä kyselylomakkeessa että haastatteluissa. Organisaatioiden henkilöstöresurssipula koettiin ongelmaksi ja organisaation muun henkilökunnan mukaan saaminen aikaa vieväksi. Resurssipulasta huolimatta organisaatioiden toimenpiteiden suunnittelu ja aikataulutukset näyttävät kyselyn mukaan sujuneen suurimmassa osassa organisaatioissa joko kohtalaisesti tai hyvin. Tämä riippuu luonnollisesti siitä, toteutetaanko toimia organisaatiossa osana primääritoimintaa vai primääritoiminnan ulkopuolella. Monet organisaatiot kokivat Itämeri-toimien olevan osa organisaatioiden primääritoimintaa ja täten haasteeseen mukaan tuleminen ei ole vaikuttanut toimintoihin erityisemmin. Kunnilla ja kaupungeilla on omat resurssit määriteltynä vesiensuojeluun, joten heidän resurssinsa toteuttaa toimenpideohjelman toimia on erilainen kuin esimerkiksi vapaaehtoistyöllä toimivan yhdistyksen.

## 6.2 Itämerihaasteen vaikutukset organisaatioiden omiin tavoitteisiin ja toimintaan

Tämän tutkimuskysymyksen tavoitteena oli selvittää, miten Itämerihaaste-kampanja on vaikuttanut mukaan liittyneiden organisaatioiden omiin tavoitteisiin. Haluttiin selvittää, minkälaista vaikuttavuutta Itämerihaaste-kampanjalla on ollut suhteessa osallistuviin organisaatioihin.

Monille organisaatioille (esimerkiksi ympäristönsuojelutahot, kunnat jne.) vesiensuojelu on osa heidän primääritoimintaansa. Tällöin haasteeseen mukaan liittyminen koettiin luonnolliseksi organisaatioiden oman toiminnan kannalta ja Itämerihaasteorganisaation omat tavoitteet sopivat hyvin näiden organisaatioiden omiin tavoitteisiin. Mukaan on liittynyt myös tahoja, joiden primääritoiminta ei varsinaisesti liity Itämereen tai vesien – ja ympäristönsuojeluun. Nämä organisaatiot ovat ottaneet toimenpideohjelman toimien toteutuksen primääritoimintansa ohelle toteutettavaksi.



Kuvio 3 Itämerihaastekampanjan hyödyntäminen (N=57)

Osallistuminen Itämerihaasteeseen näkyy organisaatioiden sisällä vaihtelevasti. Osa organisaatioista kokee, ettei haasteessa mukana oleminen ole näkynyt organisaatiossa mitenkään Itämeri-myönteisen toiminnan ollessa jo osa organisaatioiden primääritoimintaa. Nettisivuilla ja erilaisten tiedotusten kautta haasteessa mukana oleminen on ollut konkreettisesti näkyvissä. Asiasta on myös tiedotettu organisaatioiden sisällä ja henkilökuntaa on osallistettu toimenpideohjelman laatimisessa. Kuviosta 3 käy ilmi, että yli puolet kyselyyn vastanneista organisaatioista on hyödyntänyt sitoutumista toimintaan verkostoitumisessa ja yli 40 % imagon luomisessa. Muutama organisaatio koki sitoutumisen tulevan esille viestinnän kautta, mutta peräti 25 % vastanneista ei ole hyödyntänyt sitoumusta vielä mitenkään. Organisaatiotyyppien välisessä tarkemmassa vertailussa kävi ilmi kuntien hyödyntävän vähiten haasteessa mukanaoloa. Kyselylomakkeeseen vastanneista kunnista melkein puolet totesivat, etteivät he ole hyödyntäneet sitoumusta vielä mitenkään. Yritykset puolestaan hyödynsivät Itämerihaasteessa mukanaoloa selkeästi kuntia enemmän.

Kyselylomakkeeseen vastanneista organisaatioista yli 80 % on tehnyt Itämeri-myönteisiä toimia jo ennen haastekampanjaan liittymistä. Erityisesti kunnat ovat tehneet monenlaisia toimia Itämeren hyväksi jo aiemmin kuten piste – ja hajakuormituksen vähentämistä, jätevesineuvontaa, jätevesien puhdistamista, viemäriverkoston parantamista ja vesistökuunnostuksia. Vaikka lainsäädäntö velvoittaa kuntia vesiensuojeluun liittyvissä asioissa, ovat kunnat tehneet myös omia, itsenäisiä toimia Itämeren parantamiseksi. Vastanneet kunnat olivat



tehneet aiemmin muun muassa ympäristöyhteistyötä ja olleet mukana erilaisissa vesiensuojeluhankkeissa. Kunnat tuntuivat suhtautuvan myönteisesti haasteeseen ja ne ovatkin Itämerihaaste-kampanjan suurin osallistujataho. Haastatteluissa kävi ilmi, että kunnat kokevat saavansa positiivista näkyvyyttä mukaan liittymällä, mutta varsinkin pois jättäytymisellä olisi koettu saavan negatiivista näkyvyyttä. Monien kuntien toimenpideohjelmat sisältävät osin pitkäaikaisia toimia, joiden toteuttamisen aloittaminen vaatii resursseja, mutta osa toimista on jo aloitettu tai niitä on jo toteutettu. Kuntien resurssit lähteä toteuttamaan toimia primääritoimintansa ulkopuolelta ovat pienet. Yleensä kuntien tehtäviin kuuluu erilaisten vesiensuojelutoimenpiteiden tekeminen, joten kynnyks mukaan tulemiseen on ollut varsin matala. Vaikka monet kuntien toimenpiteistä ovat sellaisia, joita kuntien pitäisi tehdä muutenkin, on toimenpiteiden kokoaminen ja esillä pitäminen helpottanut asioiden toimeenpanoa. Sama asia kävi ilmi myös muita organisaatiotyyppejä haastatellessa. Asian näkyvillä olo ja sitoutuneisuus toimintaohjelman puitteissa edesauttavat toimenpiteiden toteutusta.

...jos voidaan ajatella niin nämä toimenpiteethän on osa semmosia joita muutenkin tehtäisiin mut tietysti ne on koottu sitten tavallaan tämmöiseen yhteen raamiin kun on tehty tää toimenpideohjelma ja ehkä tällä kampanjalla ja toimenpideohjelmalla on semmonen merkitys on et monesti monet niist asioista on semmosia joita pitäis tehdä mut ne vaan siirtyy kun kunnilla on paljon asioita tehtävänä, niin kun ne on koottu sinne niin niitä pidetään yllä ja sitä kautta jossei muuta kautta toimet jotka muuten lykkääntyisi, voi tulla toteutukseen . (kunta)

Yhdistysten aiemmat toimet Itämeren tilan parantamiseksi ovat olleet muiden vastanneiden organisaatiotyyppien kesken melko samankaltaisia. Yhdistysten Itämeri-toimet ovat olleet kouluttamista, tiedottamista sekä erilaisiin yhteistyöhankkeisiin osallistumista. Yhdistykset lähtivät haasteeseen, koska asia koettiin tärkeäksi yhdistysten halutessa tehdä oman osansa Itämeren tilan parantamiseksi. Moni yhdistyksistä on jo aiemmin tehnyt monia omia toimia Itämeren tilan parantamiseksi ja haaste otettiin näiden toimijoiden kesken mielellään vastaan. Yhdistyksissä, joissa Itämeren suojelu on luonnollinen osa organisaation toimintaa, on mukaan liittyminen koettu myös tietynlaiseksi

velvollisuudeksi. Verkostoitumisen hyöty on yhdistysten kannalta yksi tärkein syy olla mukana tämän tyyppisessä toiminnassa. Verkostoitumisen kautta pienikin yhdistys saa enemmän voimia tuoda asiaa esille ja saada näkyvyyttä toimintaansa. Sitä kautta voidaan tuoda omaa toimintaa esille ja puolestaan saada vinkkejä ja hyödynnettyä muiden kokemuksia. Saadaan synergiaetua ja voidaan välttää päällekkäisten toimien tekemistä.

Kampanjasta saa eritoten verkostoitumishyötyä. Silloin aina kun voidaan voimat yhdistää, sanotaan että kun voimavektorit vaikuttaa samaan suuntaan niin silloin on parempi mahdollisuus saada jotain aikaiseksi. (yhdistys)

Oppilaitokset olivat lähteneet mukaan samoista syistä kuin moni muu organisaatiotyyppi. Asia koettiin tärkeäksi ja organisaatioiden sisältä usein löytyy innostuneita henkilöitä viemään asiaa eteenpäin. Tosin vähäiset henkilöstöresurssit karsivat osallistumista myös oppilaitosten kohdalla. Osassa oppilaitoksista Itämeren hyväksi tehtiin jo toimenpiteitä ja haasteen vastaanottamisen jälkeen oppilaitokset ideoivat jatkohankkeita asian ympärille. Oppilaitosten aiemmat Itämeri-toimet ovat olleet pääosin valistustyötä, erilaisissa Itämerihankkeissa mukana olemista ja Itämeriaiheisten kurssien pitämistä. Moni oppilaitos on yhteiskunnallinen vaikuttaja ja iso toimija. Myös oppilaitokset näkevät tämäntyyllisen toiminnan verkoston luomisessa kannattavana. Kaikenlaisten uusien yhteistyökuvioiden todettiin olevan hyväksi Itämeren ollessa yhteinen ongelma eikä kenenkään yksittäinen.

..määkkään en ollu koskaan kuullutkaan tästä asiasta täst on nyt vuos aikaa tää oli viime vuoden syksyl eli me ei olla oltu mitään alust asti täs asias mukana ja sit mä kiinnostuin asiasta ja huomasin et itse asiassa mehän tehdään jo nit asioita mitä siin itämerihaastees niinku ajateltiin et koulut vois tehdä ja ilmoitin meidät sinne et me oltiin periaattessa jo tehty sitä työtä se on meidän vihreälippu teemana ollu puolentoist vuoden ajan. (oppilaitos, ala-aste)

Yrityksillä toimet ovat olleet lähinnä kuormituksen sekä päästöjen pienentämistä. Koska monilla yrityksillä on käytettävissä rajalliset resurssit, on Itämerihaaste jäänyt toisissa yrityksissä sivummalle. Tämä näkyy myös Itämerihaaste-kampanjassa; yritykset ovat selkeä vähemmistö mukaan liittyneiden organisaatioiden kesken. Yrityksillä on tärkeä rooli Itämeren

suojelussa. Yritysten ympäristöpäätöksillä on kauaskantoisia seurauksia ja tänä päivänä on myös asiakasvaatimus ottaa ympäristöasiat yrityksissä enemmän huomioon. Toiminnalla on välillistäkin hyötyä asiakkaiden ollessa tyytyväisiä yrityksen ympäristöystävälliseen toimintaan. Myös yrityksen johdon tulisi tiedostaa tämä ja ottaa huomioon kuluttaja-asiakkaiden vaatimukset.

Muut toimijat ovat pääasiassa valtion laitoksia, jotka ovat tehneet ennen mukaan liittymistä muun muassa vesiensuojelutöitä, Itämereen liittyviä projekteja sekä viranomaisyhteistyötä. Samoin kuin kuntien kohdalla, vesiensuojelu on osa lakisääteistä toimintaa, eikä Itämerihaasteeseen osallistuminen ole merkittävästi muuttanut valtion laitosten toimintaa. Nämä toimijat pitävät kuitenkin erittäin hyvänä, että tavoitteet on koottu yhteen ja sitä kautta he pitävät Itämerihaastetta hyvin tärkeänä omalle toiminnalleen. Myös verkostojen luominen on monille valtion laitoksille tärkeää ja niitä luodaan juuri Itämerihaasteen kaltaisten toimintamallien avulla.

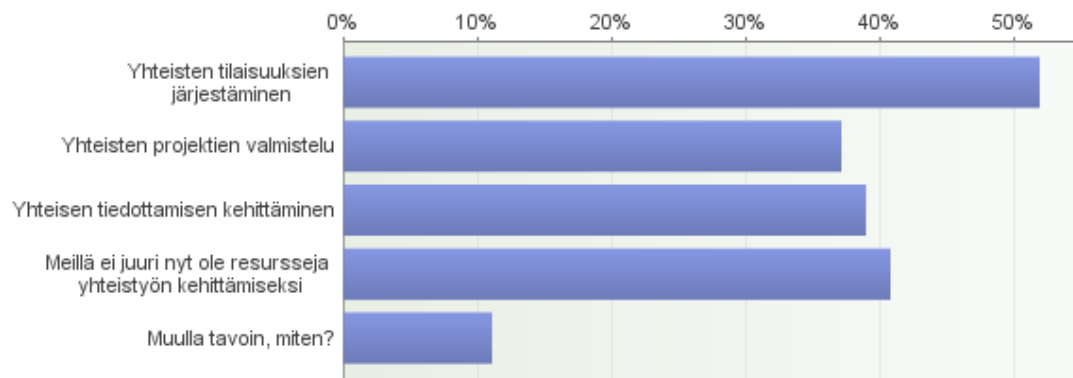
### 6.3 Kehittämistarve ja -valmius Itämeri-toimissa

Tämän tutkimuskysymyksen tavoitteena oli saada tietää, minkälaisia kehittämistarpeita -ja valmiuksia osallistuvilla organisaatioilla on suhteessa omiin ja Itämerihaasteorganisaation tavoitteisiin. Organisaatioilta tiedusteltiin, sopivatko Itämerihaasteen teemat organisaatioiden omaan toimintaan ja mitä kehitystarpeita niissä nähdään. Itämerihaasteen kansainvälistyessä haluttiin saada myös selville, onko organisaatioilla valmiuksia kansainväliseen Itämeriyhteistyöhön. Organisaatioilta tiedusteltiin, onko heillä jotain kansainvälistä Itämeriaiheista toimintaa, missä he voisivat tarvita Itämerihaasteorganisaation tukea.

Vaikka suurin osa kyselyyn vastanneista koki Itämerihaasteorganisaation teemojen sopivan omaan toimintaansa hyvin, puutteita tuli esille joidenkin organisaatioiden kohdalla. Kyselylomakkeen vastauksista ja myöhemmin haastatteluista kävi ilmi, että tietyntyyppisillä organisaatioilla on vaikeuksia löytää sopivaa teemaa toteutettavaksi. Sisämaan kunnilla mahdollisuudet toteuttaa toimenpiteiden teemoja koetaan haastavaksi ja teemoissa toivotaan

korostettavan ylempänä valuma-alueella tapahtuvien toimintojen vaikutuksia vesistöjen tilaan ja sitä kautta Itämeren tilaan. Yhdistyksissä ja oppilaitoksissa koetaan, etteivät he voi vaikuttaa teemoissa muuhun kuin tiedottamisen lisäämiseen ja he toivovat konkreettisempia, kansantajuisempia teemoja, jotka olisi helpommin sovellettavissa omassa organisaatiossa pienemmillä resursseilla. Koettiin lisäksi, että verkostoitumisen ja yhteistyön roolia teemoissa tulisi painottaa.

Kyselylomakkeessa tiedusteltiin, miten organisaatiot voisivat kehittää yhteistyötä Itämerihaasteorganisaation kanssa. Monet organisaatiot ovat valmiita tekemään yhteistyötä Itämerihaasteorganisaation kanssa. Yhteistyön koetaan mahdollistavan isompia toimia, joihin yksittäisillä toimijoilla ei ole resursseja. Kunnat tai valtion laitokset voisivat olla yhteistyössä Itämerihaasteorganisaation kanssa esimerkiksi asiantuntija-avun saamisessa tieteellistä tutkimusta tehtäessä. Kuviosta 4 näkee, että yhteisten tilaisuuksien järjestämistä pidetään parhaimpana yhteistyön kehittämismuotona. Myös yhteisten projektien valmistelu ja yhteisen tiedottamisen kehittäminen ovat saaneet kannatusta. Muita ehdotuksia ovat tavoitteiden ja toimenpiteiden yhteensovittaminen ja tiedon tuottaminen omaan toimialaan liittyvissä asioissa. Myös yhteistyö maatalouden kanssa mainittiin, sillä moni organisaatio koki maatalouden olevan pääosassa Itämeren tilan parantamisessa. Vähän yli 40 % vastanneista ilmoitti, ettei heillä ole juuri nyt resursseja yhteistyön kehittämiseksi.



Kuvio 4 Itämerihaasteen yhteistyön kehittämistavat (N=54)

Koska Itämerihaasteella on tavoitteena kansainvälistyä, nousi yhdeksi haastattelun teemaksi kansainvälinen Itämeriyhteistyö. Haastatteluissa tiedusteltiin, tekevätkö organisaatiot jo kansainvälistä Itämeriyhteistyötä ja onko heillä verkostoja tai yhteistyökuvioita, joita voisi liittää haastekampanjaan. Tarkoituksena oli myös saada selville, halusivatko organisaatiot lisää kansainvälistä yhteistyötä vesiensuojeluasioissa vai pelkästään tietoisuuden lisäämistä. Ylipäättään haastateltavien keskuudessa oltiin yhtä mieltä siitä, että Itämerihaasteen tulisi kansainvälistyä, sillä Itämerestä huolehtiminen on kaikkien valuma-alueiden valtioiden yhteinen asia.

Kun Itämeren valuma-alueella on useita valtioita, niin pitäishän sen toiminnan olla myöskin lähtökohtaisesti kansainvälistä ja että käytäntöjä pystyttäisiin viemään muuallekin ja oppia virheistä ja levittää hyviä esimerkkejä... (yhdistys)

Sehän oiskin ihan hyvä et vois tehdä niin kun muidenkin maiden kanssa yhteistyötä, sit mä ajattelen vaan noita itäisiä naapureita ja etelässä Baltian maat varmasti niiden kanssa kannattaisi tehdä yhteistyötä. (yritys)

Muutamalla haastateltavalla organisaatiolla oli kiinnostusta kansainväliseen Itämeriyhteistyöhön, mutta pääasiassa katsottiin resurssipulan tulevan vastaan. Pelkästään yksittäisen organisaation omilla resursseilla ei yhteistyö Suomen rajojen ulkopuolella onnistuisi. Varsinkin kunnilla on omia vesialueita huolehdittavana, joten resurssit kansainväliseen yhteistyöhön ovat pienet. Monissa organisaatioissa yhteistyö Suomessa sekä keskittyminen

organisaatioita lähinnä oleviin toimenpiteisiin ja velvollisuuksiin koettiin riittäväksi.

#### 6.4 Itämerihaaste-kampanjan yhteistyömallin toimivuus

Tämän tutkimuskysymyksen tavoitteena oli saada selville, miten Itämerihaaste-kampanjan kaltainen yhteistyömalli koetaan osallistuvissa organisaatioissa. Koska Itämerihaaste-kampanja on uudenlainen toimintamalli, on tärkeää saada tietää, minkälaisena tämänkaltainen yhteistyömuoto koetaan ja mitä kehittämistarpeita siinä nähdään.

Kyselylomakkeessa organisaatioilta kysyttiin Itämerihaasteen kaltaisen vapaaehtoisen yhteistyömallin vahvuuksia, heikkouksia, uhkia ja mahdollisuuksia Swot-mallin muodossa (taulukko 2). Vahvuudeksi suuri osa vastanneista on maininnut verkostoitumisen mahdollisuuden. Toiminta kokoaa eri alojen toimijoita yhteen, jolloin tietoisuus Itämeren tilasta lisääntyy ja samalla yhteistyö tiivistyy. Imagolliset hyödyt koetaan myös vahvuudeksi. Itämerihaasteella on laaja ja osaava toimijaverkosto ja mukana on vahvoja vaikuttajia, jotka lisäävät julkista näkyvyyttä ja tietoisuutta. Ylipäätään laaja-alainen osaaminen ja sen eteenpäin vieminen koettiin positiiviseksi voimavaraksi. Myös toiminnan vapaaehtoisuus ja jokaisen osallistujatahon mahdollisuus osallistua toimintaan omalla tavalla koettiin yhteistyömallin vahvuudeksi. Kynnys lähteä toimintaan mukaan on pienempi ja myös pienemmällä organisaatioilla on mahdollisuus osallistua ja tehdä omia Itämeri-myönteisiä toimia. Vaikka vapaaehtoisuus koettiin vahvuudeksi, mainitaan se myös heikkoutena. Niin kuin muissa vapaaehtoistyön malleissa Itämerihaasteen kaltaisen toimintamallin haasteena on vapaaehtoistyön jääminen organisaatioiden primäärityön jalkoihin.

Taulukko 2 Swot-analyysi

<b>Vahvuudet</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Verkostoituminen</li> <li>- Vapaaehtoisuus</li> <li>- Tietoisuuden leviäminen</li> <li>- Mukana vahvat vaikuttajat</li> </ul>	<b>Heikkoudet</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Sitoutumisen puute</li> <li>- Monia toimijoita</li> <li>- Vapaaehtoisuus</li> <li>- Seuranta</li> </ul>
<b>Mahdollisuudet</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Laajan yhteistyöverkoston muodostuminen</li> <li>- Tulosten saaminen pitkällä aikavälillä</li> <li>- Uusien toimintamallien kehittäminen</li> </ul>	<b>Uhat</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Hankeväsymys</li> <li>- Resurssipula</li> <li>- Hukkuminen muihin hankkeisiin</li> <li>- Kiinnostuksen hiipuminen</li> </ul>

Koska Itämerihaaste-kampanjan vaikutuksia Itämereen ei pystytä todentamaan ja vaikutukset näkyvät kuitenkin vasta vuosien kuluttua, kampanjaan sitoutuminen pitkäjäksoisesti koettiin heikkoutena. Kyselyyn vastanneiden kesken pelätään ”hankeväsymystä”, joka heikentää molempin puolista motivaatiota ja intoa. Vaikka organisaatiot ovatkin pääasiassa yhtä mieltä siitä, että vapaaehtoisuus on tärkeä asia, kokevat he kuitenkin jonkinlaisen seurannan olevan tarpeellista. Käytännössä kaikki organisaatiot sanovat, ettei heillä ole tietoa seurannan järjestämisestä ja he toivovatkin Itämerihaasteorganisaatiolta jotain yhteenvetoa siitä, miten asioita on toteutettu eri tahoilla. Itämerihaaste-kampanjan tavoitteiden koetaan olevan vaarassa jäävän vaillinaisiksi ilman riittävää seuranta. Samanlaisia ajatuksia tuli ilmi teemahaastatteluissa. Haastatelluilla organisaatioilla ei ollut minkäänlaista käsitystä Itämerihaaste-kampanjan seurannan järjestämisestä. Monet

organisaatiot painottivat seurannan tärkeyttä, jotta toimintaa pystyttäisiin kehittämään ja mukana olevia toimijoita kannustettaisiin tekemään omia Itämeri-myönteisiä toimia.

...vetäjät vois ilmoittaa sitten miten näitä toimia on tehty ja siitä saataisiin yhteenvetoa ja saisi seuranta järjestettyä. (kunta)

Mahdollisena uhkana koettiin se, ettei haasteella saada konkreettisia toimia aikaiseksi, vaan haaste mahdollisesti unohtuu, toimintaan kyllästytään molemmin puolin tai motivaatio heikkenee. Eri Itämeri-toimintojen päällekkäisyys, sekoittuneisuus tai kilpailevaisuus koettiin myös haasteelliseksi. Mahdollisuuksiksi koettiin lisääntyvä osaaminen ja tietämys. Kun laaja verkostotoiminta saadaan liikkeelle ja laajennettua, avaa se uusia mahdollisuuksia jatkohankkeisiin ja uusiin toimintatapoihin. Voidaan myös saada aikaan aiempaa tiiviimpää ja tavoitteellisempaa yhteistyötä Itämeren tilan parantamiseksi. Myönteinen julkisuus tuo lisää uusia toimijoita ja mahdollisesti myös rahoittajia. Kaiken kaikkiaan Itämerihaasteen kaltaisella yhteistyömallilla koetaan olevan vaikutusta tuomalla eri toimijoita yhteen ja lähentämällä eri sektoreita keskenään.

Uskon että Itämerihaasteen kaltaisella kansalaistoiminnalla ja kuntien ja yritysten välisellä toiminnalla on merkitystä, se valmistelee ikään kuin maaperää lainsäädännöllisille muutoksille. Tarvitaan monelta suunnalta voimia, jotka vaikuttavat positiivisesti. (yhdistys)

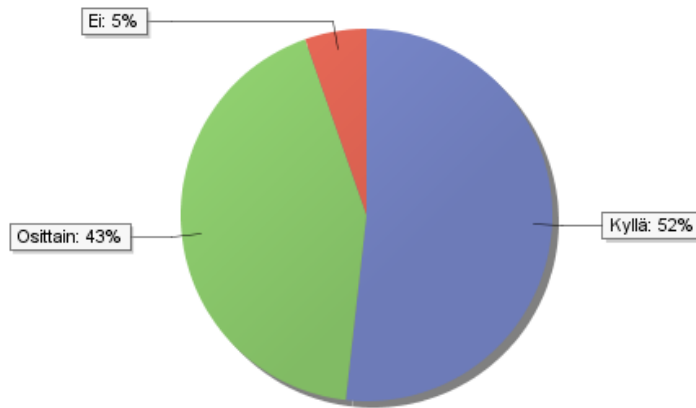
## 6.5 Itämerihaasteorganisaatiolta saatu tuki ja kehitystarpeet

Tämän tutkimuskysymyksen tavoitteena oli syventää tietoa Itämerihaasteorganisaation ja haasteen vastaanottaneiden organisaatioiden yhteistyöstä ja saada selville keskeisiä ongelmakohtia siihen liittyen. Organisaatioilta tiedusteltiin, minkälaista yhteistyötä ja tukea he Itämerihaasteorganisaatiolta haluaisivat.

Aineistojen pohjalta voidaan todeta mukaan liittyneiden organisaatioiden olevan pääosin tyytyväisiä Itämerihaasteen toimintaan. Valtaosa kyselylomakkeeseen



vastanneista kokee yhteistyön Itämerihaasteorganisaation kanssa olevan joko onnistunutta tai osittain onnistunutta (kuvio 5).



Kuvio 5 Organisaatioiden tyytyväisyys Itämerihaaste yhteistyöhön (N=56)

Osa organisaatioista kokee olleensa itse passiivisia ja etteivät he ole ehtineet käydä yhteisissä tapaamisissa, vaikka Itämerihaasteorganisaatio on ollut heihin kiitettävästi yhteydessä. Itämerihaasteorganisaation toimintaan ollaan tyytyväisiä ja koko Itämerihaaste-kampanjan todetaan olevan tärkeä Itämeren kannalta. Suurin osa kyselylomakkeen vastaajista kokee kuitenkin oman organisaationsa toiminnan vaikuttavan Itämeren tilaan vähäisesti, vaikka pienillä teoilla todetaan olevan tärkeä merkitys pitkällä aikavälillä.

Työssä kävi selkeästi ilmi, että kaikki organisaatiotyytit ovat halukkaita kuulemaan, mitä toimia muut organisaatiot ovat tehneet ja voisiko oma organisaatio kenties toteuttaa samoja toimenpiteitä. Itämerihaasteorganisaatio järjestää alueellisia tapahtumia vuosittain, mistä organisaatiot ovat hyvin kiitollisia. Organisaatiot kokevat erityisen tärkeäksi verkostoitumisen muiden organisaatioiden kanssa ja osaamisen ja tiedon välittämisen. Toivotaan syvempiä verkostoitumisen mahdollisuuksia ja apua yhteistyön koordinoinnin järjestämiseen Itämerihaasteorganisaatiolta. Myös yhteistyöstä muiden mukaan liittyneiden organisaatioiden kanssa ollaan kiinnostuneita monien

haastateltavien kokiessa yhteistyön määrän vähäiseksi. Yhteistyö on rajoittunut pääasiassa seminaareihin osallistumiseen ynnä muihin Itämerihaasteorganisaation järjestämiin tapahtumiin.

Kyselylomakkeessa ja haastatteluissa käy ilmi, että organisaatiot toivoisivat Itämerihaasteorganisaatiolta jonkinlaista tilannetiedotusta Itämerihaasteen tilasta, sillä esimerkiksi organisaatioiden henkilöstövaihdosten johdosta asia voi ajan kuluessa hautautua. Monet haastateltavat toivovat infoa tai yhtenäistä tietopakettia siitä, mitä muut mukaan liittyneet organisaatiot ovat tehneet ja mitä tähän mennessä on jo saavutettu.

kyllä se on aina hyvä kuulla mitä muualla on tehty ja sitten verkostoituminen on tärkeää ja Itämerihaaste tekee just sitä. (kunta)

Lisäksi ehdotettiin samaan teemaan osallistuvien organisaatioiden yhteyshenkilöiden listaamista, jotta verkostoitumismahdollisuudet ja yhteistyö paranisivat. Myös jonkinlaista vuosikertomusta tai yhteenvetoa kustakin teemasta toivotaan. Ylipäätään Itämerihaasteen esillä pitäminen koettiin tärkeäksi ja Itämerihaasteorganisaatiolta tulevaa kannustusta pidetään oleellisena.

## 7 Johtopäätökset ja kehittämissuosituksukset

Itämerihaasteen käynnistyessä vuonna 2007 tavoitteena oli saada monentyyppisiä organisaatioita mukaan Itämeri-myönteiseen toimintaan. Itämerihaaste on ollut toiminnassa lähes neljä vuotta ja mukana on jo yli 170 organisaatiota. Tavoitteena on nyt keskittyä haastamisen sijasta enemmän jo mukana oleviin organisaatioihin ja niiden tarpeisiin. Tämän työn tarkoituksena on ollut antaa arvio Itämerihaasteen tämänhetkisen toiminnan onnistumisesta ja kehitysideoita jatkoa varten. Yhtenä tavoitteena oli tutkia Itämerihaasteorganisaation ja osallistuvien organisaatioiden välisen yhteistyön onnistumista. Tavoitteena oli myös tarkastella, minkälaista vaikuttavuutta Itämerihaasteella on ollut suhteessa osallistuviin organisaatioihin. Tutkimuksen aineistonkeruumenetelminä käytettiin kyselylomaketta ja teemahaastatteluja. Tässä luvussa esitellään työssä saatujen tulosten johtopäätökset ja annetaan kehittämissuosituksia. Tuloksia verrataan kappaleessa neljä esitettyihin arviointikriteereihin eli vaikuttavuuteen, hyödyllisyyteen ja relevanssiin. Ensin kuitenkin arvioidaan työn luotettavuuteen ja laatuun liittyviä tekijöitä.

### 7.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen luotettavuudella tarkoitetaan tutkimustulosten sekä tutkittavan asian yhteneväisyyttä. Sekä laadulliseen että määrälliseen tutkimukseen sisältyy monia luotettavuutta heikentäviä tekijöitä, jotka liittyvät suunnitteluvaiheeseen, tutkijaan, tutkittaviin mittareihin, aineiston keruuseen ja analyysiin sekä tulosten esittämiseen ja johtopäätösten tekemiseen. Luotettavuus koostuu kahdesta osatekijästä, validiteetista eli pätevydestä ja reliabiliteetista eli täsmällisyydestä ja toistettavuudesta. Jokaisen tutkimuksen luotettavuutta tulisi arvioida jollain tavalla. (Hirsjärvi ym. 2005, 216–218.)

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa mittareiden luotettavuutta arvioidaan erilaisilla tilastollisilla menettelyillä. Mittauksen reliabiliteetti ja mittarin validiteetti ovat kvantitatiivisen tutkimuksen tärkeimmät ominaisuudet. Vaikka työssä olisi useita samaa asiaa tarkastelevaa mittaria, voi mittarissa olla silti virhe. (Hirsjärvi ym. 2005, 216–218.) Laadullisen tutkimuksen luotettavuus pitää myös pystyä

todentamaan. Kvalitatiivisen tutkimuksen tulkintaa ei voida yhtenäistää kvantitatiiviseen tulkintaan, vaan tulee löytää oma asteikko laadullisen työn onnistumista arvioidakseen (Mäkelä 1990, 47). Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkijan tulee tarkasti kuvata työnsä kaikkia vaiheita ja sitä, miten tuloksiin ja päätelmiin päädyttiin. Aineiston keruun luotettavuus tulee olla yhteensopiva saatujen tulosten ja tulkintojen kanssa. Saadut tulokset eivät yksinään vielä riitä, vaan tutkijan on pystyttävä nostamaan olennaisia asioita esille, osoitettava niiden merkitsevyys ja tehtävä oikeat johtopäätökset. (Hirsjärvi ym. 2005, 216–218.)

Jotta arviointi olisi laadullisesti hyvä, se vaatii hyvin harkittua tutkimusasetelmaa, arviointiaineiston keräämistä, analysoimista ja tulkitsemista. (Robson 2000, 25.) Kyselylomakkeen luotettavuutta saattaa heikentää moni asia. Esimerkiksi vastaajat ovat voineet ymmärtää kysymyksiä aivan eri tavalla kuin työn tekijä on ajatellut. Täten tulosten analysoinnissakin tapahtuu virhe, kun tekijä seuraa omaa ajattelumalliaan ja saadut tulokset eivät ole päteviä. (Hirsjärvi ym. 2005, 216–217.) Tämän työn kyselylomakkeen luotettavuutta parannettiin lähettämällä muistutus kyselystä pariin otteeseen. Näin varmistettiin, että kaikilla halukkailla olisi tilaisuus vastata kyselyyn. Kyselylomakkeen kysymykset on tehty vastaamaan tutkimuskysymyksiä. Jotta luotettavuus olisi mahdollisimman hyvä, useampi kysymys vastaa yhtä tutkimuskysymystä. Vaikka tehty kyselylomake on testattu ennen sen lähettämistä kohderyhmälle, tulee ottaa huomioon siinä olevat virheet. Kaikki lomakkeeseen vastanneet eivät välttämättä ole ymmärtäneet kaikkia kysymyksiä oikein tai kuten lomakkeen laatija on alun perin ajatellut. Työn luotettavuutta parantaa kuitenkin kyselylomakkeen jälkeen tehdyt haastattelut, joiden tarkoituksena oli syventää kyselylomakkeen vastauksia sekä selventää mahdollisia epäkohtia, joita kyselyn vastauksissa ilmeni.

Kyselylomakkeen kato heikentää tulosten luotettavuutta. Kyselyyn vastaamatta jättämisestä puhutaan kadosta. Katoprosentti riippuu monista tekijöistä, muun muassa suorasta vuorovaikutuksen määrästä tutkittaviin ja tutkimuksen aiheesta. (Alkula ym. 1994, 67.) Tämä työn kyselylomakkeen

vastausprosentiksi tuli 39,6 % eli katoprosentti oli hieman yli 60 %. Katoa pyrittiin pienentämään lähettämällä kaksi muistutusviestiä kyselystä kohdejoukolle. Kyselylomakkeen alussa oli selkeä opastus, miten kyselysovellusohjelmaa käytetään ja miten kyselyyn vastataan eikä kohdejoukolta tullut mitään viestejä mahdollisista ongelmista tekijälle. Myös sovelluksen mahdollisista hetkittäisistä käyttökatkoksista, jotka voisivat vaikuttaa lomakkeen katoprosenttiin, ei tullut tekijän tietoon.

Haastatteluihin liittyy myös monia luotettavuutta heikentäviä seikkoja, jotka tulee ottaa huomioon. Haastattelujen aineistonkeruun olosuhteet ja paikat pitää ilmoittaa selkeästi sekä kertoa mahdolliset häiriötekijät, virheelliset tulkinnat sekä haastattelijan oma näkemys haastattelutilanteesta (Hirsjärvi ym. 2005, 217). Luottamuksellinen tietojen käsittely ja nimettömyyden varmistaminen on tärkeä osa arviointiprosessia. Nauhoitusten ja kirjoitettujen tekstien tuhoaminen heti analyysin ja tulkinnan jälkeen parantaa tutkimuksen eettisyyttä. Ongelmaksi voi kuitenkin nousta vaatimus taustamateriaalin tarkistettavuudesta, jotta aineisto on totuudenmukainen ja tulkinnat on oikein perusteltu. Suppeiden arviointitutkimusten yhteydessä taustamateriaalin tarkistettavuus ei kuitenkaan ole ajankohtainen. (Robson 2000, 50–56.) Tähän tutkimukseen valitut haastateltavat valittiin harkinnanvaraisesti tietyin rajoituksin. Tavoitteena oli saada haastateltaviksi organisaatioiden edustajia, joilla oli omia näkökulmia tutkimukseen liittyen ja jotka olivat kiinnostuneita osallistumaan haastatteluun. Haastattelutilanteet suoritettiin pääosin haastateltavien työhuoneissa. Yksi haastattelu suoritettiin rauhallisessa kahvilassa. Kaikki haastattelut kestivät puolesta tunnista tuntiin ja yhtä lukuun ottamatta nauhoitettiin digitaalisella sanelimella. Haastateltujen henkilöiden anonymiteetti säilytettiin koko aineistonkeruun ajan ja haastattelujen purkamisen jälkeen tallenteet tuhottiin.

Sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista luotettavuutta voidaan parantaa käyttämällä tutkimuksessa useita eri menetelmiä. Termiä *triangulaatio* käytetään tutkimuksen monimetodisesta lähestymistavasta. Triangulaatio voidaan yhden tavan mukaan jaotella neljän eri tyyppiin käyttämällä joko monia menetelmiä, monia tutkijoita, monia aineistoja tai monia teorioita. (Hirsjärvi

2004, 39.) Tämän työn luotettavuutta parannettiin menetelmätriangulaation kautta. Menetelmätriangulaatiossa voidaan tutkimusaineiston hankinnassa käyttää useita tiedonhankintamenetelmiä samassa tutkimuksessa. Työssä käytettiin sekä kyselylomaketta, että haastatteluja luotettavuuden varmistamiseksi. Ensin kerättiin laajempi aineisto kyselylomakkeella, joka sisälsi sekä kvalitatiivisia että kvantitatiivisia kysymyksiä. Saatuja vastauksia tarkennettiin ja syvennettiin pienempään kohdejoukkoon suunnatuilla kvalitatiivisilla haastatteluilla.

## 7.2 Loppupäätelmiä

Itämerihaaste-kampanjan vaikuttavuutta voidaan tarkastella Pääkön ja Makkosen (2003, 14–16) IKKU-vaikuttavuusmallilla (taulukko 3). Kappaleessa neljä esitellyn IKKU-mallin ulottuvuudet ovat instrumentaalinen, käsitteellinen, konsultatiivinen ja uskoa luova. Itämerihaaste-kampanja ohjaa Turun ja Helsingin kaupunkien päätöksentekoa muun muassa vesiensuojeluasioissa, joten toiminnalla on jonkinlaista instrumentaalista vaikutusta eli vaikutusta yhteiskunnalliseen päätöksentekoon lähinnä ainakin omien toimintojensa osalta. Itämerihaaste-kampanjalla ei kuitenkaan ole pääasiallisena tarkoituksena vaikuttaa laajemmin yhteiskunnallisella tasolla, vaan sillä halutaan ennemminkin vaikuttaa paikallisten ja alueellisten toimijoiden asenteisiin ja käsityksiin vesiensuojeluasioissa. Haasteessa on mukana ministeriöitä ja muita valtion laitoksia, joten tulevaisuudessa Itämerihaaste-kampanjasta saatuja tuloksia ja tutkimuksia voidaan kenties käyttää päätöksenteon apuvälineenä myös laajemmin, jolloin syntyy yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Käsitteellistä vaikuttamista syntyy, kun toimijat omaksuvat uusia käsitelmalleja hankkeen aikana. Itämerihaaste-kampanjalla pyritään vaikuttamaan toimijoiden käsityksiin ja asenteisiin vesiensuojeluasioissa. Uusien käsitelmallien luomisen sijaan Itämerihaaste-kampanja pyrkii muovaamaan vanhoja käsitelmalleja ja muuttamaan niitä. Itämerihaasteorganisaatio on edistänyt tietämystä Itämereen ja vesiensuojeluun liittyvissä asioissa sekä haasteen vastaanottaneiden että muiden sidosryhmien kautta.

Taulukko 3 IKKU-vaikuttavuusmalli

<p><b>I</b>nstrumentaalinen</p> <p>= tuloksia voidaan hyödyntää päätöksenteossa</p> <p>→ tuloksia voidaan hyödyntää lähinnä ainakin kaupunkien omien toimintojensa osalta</p>	<p><b>K</b>onsultatiivinen</p> <p>= hankkeen vastuuhenkilöt pystyvät konsultatiivisesti ohjaamaan toimijoita kohti muutosta</p> <p>→ kampanja on jo nyt synnyttänyt toimijoiden kesken uusia toimintamalleja ja luonut verkostoja eri toimijoiden välille</p>
<p><b>K</b>äsitteellinen</p> <p>= vaikutetaan toimijoiden käsityksiin ja muutetaan niitä, mikä voi johtaa uusien käytäntöjen syntymiseen</p> <p>→ uusien käsittemallien luomisen sijaan kampanja on pyrkinyt muokkaamaan vanhoja käsittemalleja</p>	<p><b>U</b>skoa luova</p> <p>= tarkoituksena on toimijoiden uskon luominen ja vahvistaminen</p> <p>→ Ei ole merkittävästi lisännyt uskoa Itämeren tilan kohenemiselle (taustalla mm. aiemmat käsitykset ja uskomukset)</p>

Konsultatiivinen vaikuttavuus syntyy, kun hankkeen vastuuhenkilöt pystyvät vuorovaikutuksessa ohjaamaan toimijoita kohti muutosta. Itämerihaaste-kampanjalla voidaan todeta olevan konsultatiivista vaikuttavuutta, sillä kampanja on jo nyt synnyttänyt toimijoiden kesken uusia toimintamalleja ja luonut verkostoja eri toimijoiden välille. Haasteen vastaanottaneet tahot ovat järjestäneet tilaisuuksia ja seminaareja Itämereen liittyen ja luoneet uusia yhteistyökuvioita. Itämerihaaste-kampanjan tarkoituksena on ohjata toimijoita tekemään Itämeri-myönteisiä toimenpiteitä, mutta vielä ei pystytä sanomaan, tuleeko toimenpiteistä pysyviä ja jatkuuko vuorovaikutteisuus Itämerihaasteorganisaation ja haasteen vastaanottaneiden toimijoiden välillä ja miten kauan. Uskoa luova vaikuttavuus syntyy, kun hankkeessa vahvistetaan ja luodaan toimijoiden uskoa. Itämerihaaste-kampanjan tavoitteena on luoda uusia mahdollisuuksia Itämeri-myönteisten toimenpiteiden tekemiselle ja luoda ja vahvistaa uskoa Itämeren tilan positiiviseen kehitykseen. Aineiston perusteella voidaan päätellä, ettei Itämerihaaste-kampanja ole merkittävästi lisännyt uskoa

Itämeren tilan kohenemiselle. Taustalla vallitsee varsinkin alalla jo pitkään toimineiden tahojen aiemmat käsitykset ja tietoisuus Itämeren heikosta tilasta. Näitä käsityksiä Itämerihaastekampanjan tulisi pystyä muuttamaan ja valamaan uskoa toimijoihin.

Yhteiskunnallisia vaikutuksia Itämeren tilaan ei tässä työssä pystytä todentamaan eikä siihen pyrittykään. On mahdotonta mitata, minkälaista vaikuttavuutta Itämerihaaste-kampanjalla on ollut Itämeren tilaan. Sen sijaan kampanjan voidaan todeta vaikuttaneen monen kohdejoukon organisaation Itämeritietoisuuteen ja toivottavaa on, että tieto toiminnasta leviää eteenpäin organisaatioiden sidosryhmille ja muille yhteistyökumppaneille ja asiakkaille. IKKU-vaikutusmallia käytetään apuvälineenä organisaation itsearvioinnissa. Itämerihaasteorganisaatio voisi käyttää vaikuttavuusmallia Itämerihaaste-kampanjan vakiintuessa kartoittaakseen tarvittavat tulokset tavoitellun vaikutuksen saamiseksi ja vaikuttavuuden luomiseksi.

Työn tuloksista käy ilmi Itämerihaaste-kampanjalla olevan relevanssia eli tavoitteet vastaavat melko hyvin organisaatioiden tarpeita. Itämerihaasteen tavoitteet käyvät ilmi kahdeksan teeman kautta, jolla Itämeri-myönteisiä toimia toteutetaan. Teemoihin on oltu organisaatioissa pääosin tyytyväisiä ja ne ovat koettu joko hyvin tai osittain hyvin sopiviksi oman organisaation toimintaan. Sisämaan toimijoiden kohdalla tarpeet ja tavoitteet eivät kuitenkaan vastanneet toisiaan. Sisämaassa toimivien organisaatioiden vaikutuksia Itämeren tilaan tulisi korostaa ja ottaa niitä teemoissa enemmän huomioon. Myös joidenkin yhdistysten kohdalla toivotaan enemmän heille konkreettisempia ja kansantajuisempia teemoja, joita pienenkin organisaation sisällä pystyttäisiin toteuttamaan.

Kappaleessa neljä esiteltiin vaikutusten jakoa välittömiin, välitason ja viimesijaisiin vaikutuksiin. Aineistoista saatujen tulosten perusteella Itämerihaaste-kampanjalla voidaan todeta olevan välittömiä vaikutuksia liittyen yhteistyön ja verkostoitumisen kehittymiseen sekä tietoisuuden lisääntymiseen. Työssä oltiin myös kiinnostuneita Itämerihaaste-kampanjan välitason vaikutuksista eli kohdejoukon omassa toiminnassa ja asenteissa tapahtuneista



muutoksista suhteessa Itämerihaaste-kampanjalle asetettuihin tavoitteisiin. Itämerihaasteella voidaan todeta olevan kohtalaista vaikuttavuutta suhteessa osallistuviin organisaatioihin ja niiden toimintaan. Itämerihaaste-kampanjalla koetaan olevan tärkeä rooli organisaatioiden Itämeri-myönteisten toimien aktivoimisessa, asian esille tuomisessa ja ylläpitämisessä. Organisaatioissa on Itämerihaaste-kampanjan tuloksena syntynyt uusia toimintatapoja yhteistyön kehittämisessä eri toimijoiden välillä sekä verkostoitumisessa muiden toimijoiden kanssa.

Organisaatiot ovat lähteneet toteuttamaan Itämeri-myönteisiä toimiaan oman organisaation sisällä ja vieneet ajatusta eteenpäin järjestämällä muun muassa seminaareja ja muita tapahtumia aiheeseen liittyen. Vaikka monia toimia toteutettaisiinkin pääasiassa organisaatioiden primääriyönä, on Itämerihaaste-kampanjassa mukana olemisella todettu olevan myönteinen vaikutus toimenpiteiden todellisen toteuttamisen kanssa. Organisaatiossa jää helposti suunnitellut toimet toteuttamatta, mutta Itämerihaasteen vaikutuksesta suunniteltuja toimia pidetään esillä ja niiden toteuttaminen koetaan tärkeämmäksi haasteen vaikuttaessa taustalla. Tämänkaltaista vaikuttavuutta aineistojen perusteella havaittiin varsinkin kuntien ja kaupunkien toimijoiden kesken, joiden primääriyöhön kuuluu muun muassa vesiensuojeluasiat. Itämerihaaste-kampanjan ollessa alkuvaiheessa ei pystytä kuitenkaan sanomaan, toteutettiin varsinaisia toimia haasteen ansiosta. Tärkeää on kuitenkin saada tietää haasteella olevan vaikutusta vesiensuojeluasioiden esilläoloon organisaatiossa. Todellisia tuloksia eli viimesijaisia vaikutuksia Itämerihaaste-kampanjan kohdalla ei pystytä vielä toteamaan. Toiminnan ollessa alkuvaiheessa ei kyetä sanomaan, tuleeko Itämerihaaste-kampanjasta pysyvä osa organisaatioiden toimintaa ja jatkavatko he toimien toteuttamista pitkällä aikavälillä. Itämerihaaste tulisikin pystyä juurruttamaan niin, että haaste olisi luonteva osa organisaatioiden omaa toimintaa niiden sitoutuessa tekemään toimenpideohjelman toimia primääritöiden lisäksi.

### 7.3 Kehittämissuosituksia

Itämerihaaste on täysin uudenlainen toimintamalli, jossa julkisen ja yksityisen sektorin roolit sekoittuvat. Tämän vuoksi sen erityispiirteet tulee ottaa huomioon arviointia tehtäessä. Yksi Itämerihaasteen erikoispiirre on sen toimiminen vapaaehtoisuuden pohjalta. Mukaan liittyneiltä organisaatioilta edellytetään vain oman toimenpideohjelman tekemistä. Muutoin kampanja ei sitouta mitenkään, vaan organisaatiot saavat tehdä toimia oman kiinnostuksensa ja resurssiensa puitteissa. Vapaaehtoisia toimintamalleja on Suomessa lukemattomia ja niistä erottuminen voi olla hyvinkin hankalaa. Tänä päivänä Itämeren suojelukysymykset ovat vahvasti esillä. Alalle on tullut paljon erilaisia toimijoita, jotka aiheeseen perehtymättömältä voi mennä keskenään sekaisin. Muista toimijoista erottuminen vaatii eritoten viestinnän keinojen käyttämistä näkyvyyden lisäämiseksi ja oman toiminnan tehostamiseksi. Itämerihaasteorganisaatiossa onkin jo syksyllä 2010 kiinnitetty huomiota viestinnän parantamiseen. Viestinnän ollessa erittäin tärkeässä roolissa Itämerihaasteen kaltaisten vapaaehtoisten yhteistyömallien toiminnan kannalta liiallisella viestinnällä voi kuitenkin olla negatiivinen vaikutus. Organisaatioiden haastatteluissa kävi ilmi, että liiallinen uutiskirjeiden lähettäminen tai yhteydenotot voivat heikentää jo mukana olevien organisaatioiden intoa.

Vapaaehtoisuuteen pohjautuvassa toiminnassa toimijoiden seuranta on tärkeää. Tämä tuli esille sekä kyselylomakkeessa että haastatteluissa. Vaikka organisaatiot pitävät Itämerihaasteen vapaaehtoisuutta tärkeänä, monet kokevat kuitenkin, että jonkinäköistä seurantaa tulisi olla. Seurannan järjestämisellä saadaan passiivisempia toimijoita aktivoitua ja organisaatiot näkisivät, mitä toimia muualla on tehty ja toteutettu. Haasteen konkretisoiminen on myös asia, jota monet organisaatiot toivovat. Organisaatiot ehdottavatkin erillisiä täsmähaasteita, joilla saataisiin yksilöidympiä tuloksia tietyillä teema-alueilla. Eri organisaatiotyyppien osallistaminen on tärkeää toiminnan käynnistysvaiheen jälkeen. Osallistuvien organisaatioiden tulisi tiedostaa, mitä lisäarvoa mukana olemisesta saa. Tämä voisi kannustaa organisaatioita tekemään toimintasuunnitelman ja luomaan uusia yhteistyökuvioita eri

toimijoiden kanssa. Itämerihaasteen näkyvyyden ja tunnettavuuden lisääntyessä organisaatiot voisivat kokea haasteessa mukana olemisen hyödyllisemmäksi, mikä näin ollen lisää vaikuttavuutta. Aineistojen tuloksissa kävi ilmi varsinkin kuntien hyödyntävän Itämerihaaste-kampanjaa hyvin vähän. Monilla kunnilla haasteessa mukana oleminen ei näy mitenkään organisaation sisällä. Kunnat voisivat hyödyntää Itämeri-myönteisyyttä esimerkiksi tonttien markkinoinnissa.

Yksi merkittävä vähemmistöorganisaatiotyyppi Itämerihaaste-kampanjassa on yritykset. Vaikka positiivinen julkikuva ja imago ovat monissa yrityksissä tärkeitä, tämä ei silti näy Itämerihaaste-kampanjaan liittymisessä. Mukana olevat yritykset kokevat tärkeäksi saada lisää yrityksiä mukaan Itämerihaasteeseen, jotta tietoisuus lisääntyisi ja Itämeri-yhteistyö yritysten välillä käynnistyisi. Yritykset ovat kiinnostuneita tietämään, mitä muut oman alan yritykset tekevät ja missä toimissa he ovat mukana. Yritysten mielestä Itämerihaasteeseen tartuttaisiin paremmin, jos markkinointia toteutettaisiin suoraan vieraillemalla yrityksissä tai yritysten välisellä markkinoinnilla. Tällöin puhutaan benchmarkingista eli oman toiminnan vertaamisesta toisten toimintaan. Perusidea benchmarkingissa on toisilta oppiminen ja oman toiminnan kyseenalaistaminen. Kuten Seppänen-Järvelä (2005, 55) toteaa, benchmarking eli vertailukehittäminen on oiva keino vastata toimintaympäristön ja asiakkaiden muuttuviin vaatimuksiin sekä lisätä tulevaisuuden hallintaa. Tätä näkökulmaa voisi hyvin hyödyntää koko Itämerihaaste-kampanjassa, jolloin toimijat voisivat saada toisiltaan ideoita ja vinkkejä. Itämerihaasteessa on mukana toimijoita monilta eri aloilta, mikä sopii vertailukehittämisen ideaan. Kokonaan eri alan toimijalta voi saada uusia näkökulmia oman toiminnan kehittämiseen ja tämä voi toimia ponnahduslautana uusien toimintatapojen syntymiselle. Itämerihaasteorganisaatio järjestää yhteisiä tilaisuuksia, joissa eri toimijat kertovat omista Itämeri-toimistaan muille. Haastatteluissa kävi ilmi, että näihin tapaamisiin on oltu tyytyväisiä ja saatuja vinkkejä muilta organisaatioilta on jo omaan toimintaan mietitty.

Tämän työn päänäkökulmana on ollut kehittävä arviointi. Se onkin tärkeää toiminnan alkuvaiheessa, jotta toimintaa pystytään ohjaamaan oikeaan suuntaan. Toiminnan vaikutuksia on tässä työssä tutkittu varovaisemmin, sillä toiminta on kehitysvaiheessa ja toiminnalle asetetut tavoitteet ovat koko ajan muutoksen kohteena. Jatkossa toiminnan vakiintuessa Itämerihaastetta kannattanee tarkastella enemmän vaikutuksien kannalta ja pyrkiä löytämään keinoja, joilla vaikuttavuutta voidaan lisätä. Itämerihaasteorganisaation oma itsearviointi on myös tärkeä toteuttaa toiminnan yhtenäistämisen ja tavoitteiden selkeyttämisen kannalta.

## LÄHTEET

- Alkula, T. Pöntinen, S. Ylöstalo, P. 1994. Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. 1.-3. Painos. Juva: WSOY.
- Alasuutari, P. 1995. Laadullinen tutkimus. 3. uudistettu painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Dahler-Larsen P. 2005. Vaikuttavuuden arviointi. Hyvät käytännöt. Menetelmä-käsikirja. Helsinki: Stakes.
- Frisk, T. 2008. Opas arvioinnista kouluttajille. 1. Painos. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Haaste Itämeren pelastamiseksi. 2007. Helsingin ja Turun kaupunkien toimet Itämeren tilan parantamiseksi - haaste muille toimijoille. Esite.
- Harju, I. 2010. Helsingin kaupungin Itämerihaastetoimenpiteiden toteutumisen arviointi.
- Hiironniemi, S. 1992. Tuloksellisuuden arviointi. Käsikirja kunnallisille työpaikoille. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 2005. Tutki ja kirjoita. 11. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Hirsjärvi, S. Hurme, H. 2004. Tutkimushaastattelu - Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hokkanen, J. Mild, P. Somerpalo, S. 2010. Ohjelmaston vaikuttavuuden arviointi. Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 47/2010. (viitattu 13.3.2011)  
[http://alk.tiehallinto.fi/julkaisut/pdf3/lts\\_2010-47\\_ohjelmaston\\_vaikuttavuuden\\_web.pdf](http://alk.tiehallinto.fi/julkaisut/pdf3/lts_2010-47_ohjelmaston_vaikuttavuuden_web.pdf)
- Hyttinen, N. 2006. Arviointi avuksi projektityöhön. Helsinki: Trio-Offset Oy.
- Huuskonen, J., Ijäs, N., Lehtoranta, O. 1997. Julkisten palvelujen laadunarviointi. Arviointikehikko ja näkökulmia. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Ilmakunnas, S. Junka, T. Uusitalo, R. (toim.). Vaikuttavaa tutkimusta – miten arviointitutkimus palvelee päätöksenteon tarpeita? Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Helsinki: Oy Nord Print Ab.
- Itämerihaasteen toimintasuunnitelma 2009, viitattu 1.3.2010 <http://www.itamerihaaste.net> > materiaalit > Itämerihaasteen toimintasuunnitelmat > vuosi 2009 toimintasuunnitelma.
- Itämerihaasteen toimintasuunnitelma 2010, viitattu 1.3.2010 <http://www.itamerihaaste.net>> materiaalit > Itämerihaasteen toimintasuunnitelmat > vuosi 2010 toimintasuunnitelma.
- Itämerihaaste 2010a, viitattu 14.4.2010 <http://www.itamerihaaste.net> > lisätietoa > lisätietoa Itämerestä > uudet uhat
- Itämerihaaste 2010b, viitattu 29.11.2010 <http://www.itamerihaaste.net> > ajankohtaista > Itämerihaasteen seminaarit ja tapahtumat
- Itämerihaaste 2010c, viitattu 1.11.2010 <http://www.itamerihaaste.net> > mukana > miten mukaan? > Miten teen oman toimenpideohjelman?
- Itämerihaaste 2010d. viitattu 1.11.2010 <http://www.itamerihaaste.net> > mukana > Itämerihaasteessa mukana
- Itämeriportaali, viitattu 15.6.2010 <http://www.itameriportaali.fi> > tietoa Itämerestä > yleistietoa >

peruskuvaus


- Kiviniemi, K. 2007. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 2. korjattu ja täydennetty painos. Juva: WS Bookwell Oy
- Kivipelto, M. 2008. Osallistava ja valtaistava arviointi - johdatus periaatteisiin ja käytäntöihin. Helsinki: Valopaino Oy.
- Mäkelä, K. (toim.) 1990. Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Helsinki: Painokaari Oy.
- Mäntysaari, M. 1999. Millaista asiantuntijuutta arviointitutkimus antaa? Teoksessa Eräsaari, R., Lindqvist, T., Mäntysaari, M. ja Rajavaara, M. (toim.) Arviointi ja asiantuntijuus. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Noro, A. 2005. Tunnusluku-benchmarking. Oppaassa Seppänen-Järvelä, R. (toim.) Vertaismenetelmät kehittävän arvioinnin välineinä. Viitattu 10.1.2011. <http://www.sosiaaliportti.fi/File/19c3cb84-4a50-47e0-83af-d3a63e046cd2/vertaismenetelmat.pdf>
- Pirttilä, I. Pääkkö, E. 2001. Tutkimuksen vaikutus ja IKKU-arviointimalli. Yhteiskuntapolitiikka 66 (2001): 6.
- Pääkkö, E. Makkonen, S. 2003. Arviointi ja itsearviointi projektin työvälineinä. Itä-Suomen lääninhallituksen julkaisu nro 82. Euroopan sosiaalirahasto ja Joensuu: Itä-Suomen lääninhallitus.
- Raateoja, M. Myrberg, K. Flinkman, J. & Vainio, J. 2008. Kotimeri - Itämeri ympärillämme. Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Rajavaara, M. 2007. Vaikuttavuusyhteiskunta-Sosiaalisten olojen arvostelusta vaikutusten todentamiseen, Sosiaali- ja terveysturvan katsauksia 84. Helsinki: Kelan tutkimusosasto.
- Rajavaara, M. 2006. Yhteiskuntaan vaikuttava Kela. Katsaus vaikuttavuuden käsitteisiin ja arviointiin. Sosiaali- ja terveysturvan katsauksia 69. Helsinki: Kelan tutkimusosasto.
- Robson, C. 2000. Käytännön arvioinnin perusteet. Opas evaluaation tekijöille ja tilaajille. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Seppänen-Järvelä, R. 2004. Prosessiarviointi kehittämissuorituksissa. Opas käytäntöihin. Stakes, FinSoc Arviointiraportteja 4/2004. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, sivut 13-53.
- Sosiaaliportti (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos) 2008. Yleiskatsaus arviointisuuntausten jaotteluun. Viitattu 10.11.2010 <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/hyakaytando/lahtokohtia/arviointi/yleiskatsaus-jaotteluun/>
- Strömmer, P. 2005. Tunnusluku-benchmarking. Oppaassa Seppänen-Järvelä, R. (toim.) Vertaismenetelmät kehittävän arvioinnin välineinä. Viitattu 10.1.2011. <http://www.sosiaaliportti.fi/File/19c3cb84-4a50-47e0-83af-d3a63e046cd2/vertaismenetelmat.pdf>
- Tuomi, J. Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Latvia: Livonia Print.
- Vartiainen, P. 2001. Näkökulmia projektiarviointiin. Tampere: Finnpublishers Oy.
- Varto, J. 1992. Laadullisen tutkimuksen metodologia. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Virtanen, P. 2007. Arviointi. Arviointitiedon luonne, tuottaminen ja hyödyntäminen. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Vuorela, T. 1997. Arvioinnin tilaajan opas. Helsinki: Oy Edita Ab.

## KUVALÄHDE

Kuva 1. Coalition Clean Baltic: Map of the Baltic Sea catchment area. [viitattu 10.4.2011]  
Saatavissa: <http://www.ccb.se/about.html>

Tulosta

## Itämerihaasteen arviointitutkimus



Tervetuloa osallistumaan Itämerihaasteen arviointitutkimukseen!

Etene kyselyssä napsauttamalla *Seuraava* -painiketta sivun alalaidassa. Takaisin edelliselle sivulle pääset *Edellinen* -painikkeesta. Muista painaa *Lähetä* -painiketta kyselyn lopuksi!

Tähdellä (\*) merkityt kohdat ovat pakollisia.

Kyselyyn vastataan organisaation puolesta. Myös saman organisaation useiden eri työntekijöiden vastaukset ovat tervetulleita! Kyselyn pohjalta poimitaan organisaatioita tarkempaa haastattelua varten.

**Kyselyyn pääset painamalla *Seuraava* -painiketta**



## Itämerihaaste-kysely

Print



Sivu1

## Taustakysymykset [Score: 0]

1) 1.) Vastajaorganisaation nimi [Score: 0]

2) 2.) Minä vuonna otitte Itämerihaasteen vastaan? [Score: 0]

3) 3.) Onko organisaationne tehnyt aiemmin toimenpiteitä Itämereen hyväksi? [Score: 0]

4) Jos olette, mitä? [Score: 0]

## Itämeri-toimintanne painopisteet [Score: 0]

5) 4.) Mihin seuraavista Itämerihaasteen 8. teemasta organisaationne on osallistunut? [Score: 0]

- Pistekuormituksen vähentäminen [Score: 0]
- Hajakuormituksen vähentäminen [Score: 0]
- Pilaantuneiden sedimenttien ruoppaukset [Score: 0]
- Laivaliikenteen ja veneilyn jätevesipäästöjen vähentäminen [Score: 0]
- Kansainvälinen ympäristöyhteistyö [Score: 0]
- Tutkimushankkeet ja professuurin perustaminen [Score: 0]
- Saaristomeren Suojelurahaston perustaminen [Score: 0]
- Tietoisuuden lisääminen Itämeren tilasta [Score: 0]
- Muut toimenpiteet [Score: 0]

6) 5.) Miten koette Itämerihaasteen em. teemojen sopivan oman organisaationne toimintaan? [Score: 0]

7) 6.) Mitä puutteita / kehittämistarpeita em. teemoissa on? [Score: 0]

Sivu2

Sivu2

## Itämeri-toimenpideohjelma ja sen toteutus [Score: 0]

8) 7.) Onko organisaationne tehnyt oman Itämeri-toimenpideohjelman? [Score: 0]

Valitse ▾

9) a) Jos olette, vastaavatko sen jälkeen toteuttamanne käytännön toimet laatimaanne toimenpideohjelmaa? [Score: 0]

- Kyllä [Score: 0]  
 Osittain [Score: 0]  
 Ei [Score: 0]

10) b) Jos ette ole tehneet toimenpideohjelmaa, mikä ohjaa Itämeri-toimintaanne? [Score: 0]

11) 8.) Missä Itämerihaasteen teemoissa erityisesti koette organisaationne onnistuneen? [Score: 0]

12) 9.) Miten toimenpiteiden suunnittelu on organisaatiossanne onnistunut? [Score: 0]

- Hyvin [Score: 0]  
 Kohtalaisesti [Score: 0]  
 Heikosti [Score: 0]  
 Emme ole vielä aloittaneet toimenpideohjelman suunnittelua [Score: 0]

13) Kommentteja [Score: 0]

14) 10.) Miten toimenpiteiden toteutuksen aikataulutus on organisaatiossanne onnistunut? [Score: 0]

- Hyvin [Score: 0]  
 Kohtalaisesti [Score: 0]  
 Heikosti [Score: 0]  
 Emme ole vielä tehneet toimenpideohjelmaa [Score: 0]

15) Kommentteja [Score: 0]

16) 11.) Mitä ongelmia/kehittämistarpeita olette kohdanneet Itämeritoimintanne kohdalla? [Score: 0]

Sivu3

Sivu3

**Itämeri-sitoumuksenne hyöty ja sen hyödyntäminen [Score: 0]****17) 12.) Miten koette organisaationne Itämeri-myönteisen toiminnan vaikuttavan Itämeren tilaan? [Score: 0]****18) 13.) Miten osallistuminen Itämerihaasteeseen näkyy organisaationne sisällä? [Score: 0]****19) 14.) Miten organisaationne on hyödyntänyt omaa sitoutumistaan muutoin? [Score: 0]** Imagon luomisessa [Score: 0] Verkostoitumisessa [Score: 0] Ei mitenkään [Score: 0] Muulla tavoin, miten? [Score: 0] 

Sivu4

**Itämerihaasteen arviointi ja yhteistyön kehittäminen [Score: 0]****15.) Arvioi oman kokemuksenne mukaan Itämerihaasteen kaltaisen vapaaehtoisen yhteistyötoimintamallin vahvuuksia, heikkouksia, uhkia ja mahdollisuuksia oheisiin tekstikenttiin [Score: 0]**

**20) Vahvuudet [Score: 0]****21) Heikkoudet [Score: 0]****22) Uhat [Score: 0]****23) Mahdollisuudet [Score: 0]****24) 16.) Onko yhteistyö Itämerihaaste-organisaation kanssa ollut onnistunutta? [Score: 0]**

- Kyllä [Score: 0]  
 Osittain [Score: 0]  
 Ei [Score: 0]

**25) Kommentteja [Score: 0]****26) 17.) Mitä Itämerihaasteen palveluja tunnette ja käytätte? [Score: 0]**

- Itämerihaasteen verkkosivut [Score: 0]  
 Itämerihaasteen kansalliset seminaarit [Score: 0]  
 Itämerihaasteen alueelliset tilaisuudet [Score: 0]  
 Itämerihaasteen kuulumisia -kirjeet (sähköposti) [Score: 0]  
 Itämerihaasteen uutislehtinen (englanninkielinen) [Score: 0]

**27) 18.) Miten organisaationne voisi kehittää yhteistyötä Itämerihaaste-organisaation kanssa? [Score: 0]**

- Yhteisten tilaisuuksien järjestäminen [Score: 0]  
 Yhteisten projektien valmistelu [Score: 0]  
 Yhteisen tiedottamisen kehittäminen [Score: 0]  
 Meillä ei ole resursseja kehittää yhteistyötä [Score: 0]

**28) 19.) Minkälaisia kehittämistoiveita teillä on Itämerihaaste-organisaatiolle? [Score: 0]**

Skriv ut

## Utvärderingsundersökning om Östersjöutmaningen



Välkommen att delta i Östersjöutmaningens utvärderingsundersökning!

Du kommer vidare i enkäten genom att klicka på "Nästa" knappen nere på sidan. Till föregående sida kommer du via knappen "Föregående". Kom ihåg att klicka på "Skicka" i slutet av enkäten.

Frågor märkta med asterix (\*) är obligatoriska.

Svara på frågorna å din organisations vägnar. Svar av flera personer inom samma organisation är välkomna! På basen av enkäten handplockas organisationer ut för grundligare intervjuer.

**Du kommer till enkäten genom att klicka på "Nästa".**

## Utvärderingsundersökning om Östersjöutmaningen



Bakgrundsfrågor

**1.) Organisationens namn**

**2.) Vilket år antog ni Östersjöutmaningen?**

**3.) Har er organisation vidtagit åtgärder för att förbättra Östersjöns tillstånd innan ni antog Östersjöutmaningen?**

▼

**Vilka åtgärder har er organisation vidtagit för att gynna Östersjöns tillstånd, före ni antog utmaningen? (Ge några exempel)**

Tyngdpunkter i er Östersjöverksamhet

**4.) Vilka av Östersjöutmaningens åtta teman har er organisation deltagit i: \***

- Minskning av punktbelastning
- Minskning av diffus belastning
- Muddring av förorenade sediment
- Minskning av avloppsvattenutsläpp från fartyg och båtar
- Internationellt samarbete
- Forskningsprojekt och tillsättande av en professur
- Skyddsfond för Skärgårdshavet
- Ökad medvetenhet om Östersjöns tillstånd
- Andra åtgärder

Vilka åtgärder har er organisation vidtagit för att gynna Östersjöns tillstånd, före ni antog utmaningen? (Ge några exempel)

Tyngdpunkter i er Östersjöverksamhet

4.) Vilka av Östersjöutmaningens åtta teman har er organisation deltagit i: \*

- Minskning av punktbelastning
- Minskning av diffus belastning
- Muddring av förorenade sediment
- Minskning av avloppsvattenutsläpp från fartyg och båtar
- Internationellt samarbete
- Forskningsprojekt och tillsättande av en professur
- Skyddsfond för Skärgårdshavet
- Ökad medvetenhet om Östersjöns tillstånd
- Andra åtgärder

5.) Hur upplever ni att Östersjöutmaningens ovan nämnda teman passar ihop med er organisations verksamhet?

6.) Vilka brister/ utvecklingsbehov finns i ovan nämnda teman?

[<-Föregående](#) [Nästa->](#)

## Utvärderingsundersökning om Östersjöutmaningen



Åtgärdsprogram för Östersjön och förverkligandet av det

7.) Har er organisation gjort ett eget åtgärdsprogram för Östersjön? \*

Välj a

a) Om ni har, motsvarar er praktiska verksamhet åtgärderna i åtgärdsprogrammet?

- Ja
- Delvis
- Nej

b) Om ni inte har uppgjort ett åtgärdsprogram, vad styr er Östersjöverksamhet?

8.) Vilka av Östersjöutmaningens teman upplever ni att er organisation har lyckats med?

9.) Har planeringen av åtgärderna lyckats i er organisation? \*

- Bra
- Måttligt
- Dåligt
- Vi har inte ännu börjat planera åtgärdsprogrammet

## 9.) Har planeringen av åtgärderna lyckats i er organisation? \*

- Bra  
 Måttligt  
 Dåligt  
 Vi har inte ännu börjat planera åtgärdsprogrammet

## Kommentarer

## 10.) Har tidtabellen för åtgärderna hållit i er organisation? \*

- Bra  
 Måttligt  
 Dåligt  
 Vi har inte ännu gjort ett åtgärdsprogram

## Kommentarer

## 11.) Vilka problem/ utvecklingsmöjligheter har ni stött på i er Östersjöverksamhet?

Skriv ut

## Utvärderingsundersökning om Östersjöutmaningen



Utnyttjande av er förbindelse för Östersjön

## 12.) Hur upplever ni att er organisations förbindelse för Östersjön påverkar Östersjöns tillstånd?

## 13.) Hur syns er medverkan i Östersjöutmaningen inom er organisation?

## 14.) Har er organisation utnyttjat er förbindelse på andra sätt? \*

- för att skapa organisationens image  
 För att bygga nätverk  
 inte alls  
 på annat sätt, hur:

## Utvärderingsundersökning om Östersjötmaningen



Utvärdering av Östersjötmaningen och utveckling av samarbete

15.) Utgående från er egen erfarenhet, utvärdera styrkorna, svagheter, hoten och möjligheterna i en frivillig samarbetsmodell såsom Östersjötmaningen.

**Styrkor**

**Svagheter**

**Hot**

**Möjligheter**



16.) Har samarbetet med Östersjötmaningens organisation varit lyckat?

- Ja  
 Delvis  
 Nej

Kommentarer

17.) Vilka tjänster inom Östersjötmaningen känner ni till och använder?

- Östersjötmaningens hemsida  
 Östersjötmaningens nationella seminarier  
 Östersjötmaningens regionala evenemang  
 Östersjötmaningens e-postbrev  
 Östersjötmaningens engelskspråkiga nyhetsbrev  
 Jag känner inte till någon av de ovanstående

18.) Hur kunde er organisation utveckla samarbetet med Östersjötmaningens organisation?

- arrangera gemensamma tillställningar  
 förbereda gemensamma projekt  
 utveckla gemensam informationsverksamhet  
 vi har inte resurser att just nu utveckla samarbetet  
 andra sätt, hur?

19.) Vilka utvecklingsönskemål har ni till Östersjötmaningens organisation?

#### Organisaation osallistuminen Itämerihaasteeseen

- Itämerihaaste-kampanjaan mukaan lähtemisen syyt
- Itämerihaaste-kampanjan vaikutukset
- Tarpeiden ja tavoitteiden vastaavuus

#### Itämerihaaste-kampanjan hyödyllisyys

- Itämerihaaste-kampanjan hyödyt organisaatiolle
- Lisäarvon saaminen
- Itämerihaasteen sitouttaminen

#### Yhteistyö Itämerihaasteorganisaation kanssa

- Yhteistyön ja tuen tarve
- Kansainvälinen Itämeriyhteistyö
- Resurssit yhteistyön kehittämiseen

#### Itämerihaasteen kehittäminen

- Vapaaehtoisuuden haasteet
- Itämerihaaste-kampanjan tulevaisuudennäkymät
- Kehittämisaspekti